

I Z L A G A N J A
S O K R U G L O G S T O L A

„Poljoprivreda i proizvodnja hrane u Hrvatskoj u EU okruženju“,

dana 10. lipnja 2014. godine,

Ured Predsjednika Republike Hrvatske, Zagreb, Pantovčak 241.

Sudionici okruglog stola:

g. Ivo Josipović, predsjednik Republike Hrvatske

prof.dr.sc. Ankica Marinović, savjetnica Predsjednika za znanost, visoko obrazovanje i vjerske zajednice

gđa Tamara Obradović Mazal, savjetnica Predsjednika za gospodarstvo i sektorske politike EU

gđa Danica Juričić Spasović, pročelnica Kabineta Predsjednika

g. Tihomir Jakovina, ministar poljoprivrede RH

gđa Božica Rukavina, pomoćnica ministra poljoprivrede RH

gđa Davorka Hajduković, pomoćnica ministra poljoprivrede RH, Uprava za upravljanje EU fondom za ruralni razvoj, EU i međunarodnu suradnju

gđa Zvezdana Blažić, pomoćnica ministra poljoprivrede RH, Uprava poljoprivrede i prehrambene industrije

prof.dr.sc. Ružica Beljo Lučić, pomoćnica ministra znanosti, obrazovanja i sporta, Uprava za visoko obrazovanje

dr.sc. Marijana Mataušić-Pišl, pomoćnica ministra poljoprivrede RH

gđa Josipa Filaković, tajnica Kabineta, Ministarstvo poljoprivrede

prof. emeritus Bogdan Cvjetković, Agronomski fakultet u Zagrebu

prof. emeritus Vinko Kozumplik, Agronomski fakultet u Zagrebu

g. Ivica Mandić, potpredsjednik Odbora za poljoprivredu Hrvatski sabor

g. Domagoj Juričić, v.d. potpredsjednik za gospodarstvo, međunarodne i EU poslove HGK

gđa Božica Marković, direktorica Sektora za poljoprivredu HGK

gđa Ružica Gelo, direktorica Centra za EU, HGK

mr.sc. Anamarioja Džidić, Uprava za multilateralne poslove MVEP RH

dr.sc. Goran Zdunić, predstojnik Zavoda za biljne znanosti, Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Split

dr.sc. Dean Ban, ravnatelj Instituta za poljoprivredu i turizam Poreč

prof.dr.sc. Jasmina Havranek, ravnateljica Agencije za znanost i visoko obrazovanje

prof.dr.sc. Neven Voća, ravnatelj Agencije za zaštitu okoliša

g. Hrvoje Horvat, ravnatelj Savjetodavne službe

dr.sc. Tatjana Masten Milek, ravnateljica Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo

mr.sc. Blaženka Mičević, ravnateljica Agencije za poljoprivredno zemljište

g. Ante Pezo, ravnatelj Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
dr.sc. Ante Barać, ravnatelj Hrvatske poljoprivredne agencije

dr.sc. Jasna Čačić, direktorica, Gospodarska interesna udruga proizvođača pića Hrvatske (GIUPPH)

dr.sc. Ivica Ikić, predsjednik Uprave, Bc Institut d.d. Zagreb
dr.sc. Zvonimir Zdunić, ravnatelj Poljoprivredni institut Osijek
prof.dr.sc. Željko Cvetnić, ravnatelj Hrvatski veterinarski institut

g. Emil Turk, Grad Zagreb, Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo
mr.sc. Josip Kraljičković, v.d. pročelnika Upravnog odjela za fondove EU, regionalnu i međunarodnu suradnju, Zagrebačka županija
g. Damir Bajs, župan Bjelovarsko-bilogorske županije
g. Alan Košić, zamjenik župana Varaždinske županije
g. Matija Posavec, župan Međimurske županije
g. Željko Kolar, župan Krapinsko-zagorske županije
g. Ivan Banjavčić, zamjenik župana Karlovačke županije
g. Milan Antolović, pročelnik Upravnog odjela za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodoprivredu Istarske županije

prof.dr.sc. Mirjana Hruškar, dekanica Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta u Zagrebu
prof.dr.sc. Milan Oršanić, dekan Šumarskog fakulteta u Zagrebu
prof.dr.sc. Tomislav Dobranić, Veterinarski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Vlado Guberac, dekan Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku
prof.dr.sc. Marijana Ivanek-Martinčić, dekanica Visokog gospodarskog učilišta u Križevcima
prof.dr.sc. Mirko Gugić, dekan Veleučilišta u Kninu „Marko Marulić“

g. Vladimir Džaja, direktor PIK Vinkovci d.d., Agrokor
g. Davor Bošnjaković, direktor Društva Vupik d.d., član Uprave Belje d.d., Agrokor
g. Mirko Ervačić, direktor tvrtke Osatina Grupa d.o.o.
g. Krunoslav Čović, predsjednik Uprave Chromos Agro d.d.
prof.dr.sc. Jasminka Igrc Barčić, direktorica Sektora za unapređenje i razvoj, Chromos Agro d.d.
g. Ivica Grlić Radman, Agroproteinka d.o.o.
dr.sc. Danko Holjević, zamjenik generalnog direktora Hrvatskih voda d.d.
g. Josip Ređo, komercijalni direktor, Kutjevo d.d.
mr.sc. Mario Lovrinov, Cromaris d.d.
g. Miroslav Božić, savjetnik Uprave Viro tvornice šećera d.d. Virovitica
g. Ivo Delonga, direktor, „Croatiakontrola“ Zagreb
g. Krešimir Kvaternik, član Uprave Petrokemija Kutina d.d.
g. Slavko Lulić, Krmiva d.o.o.
g. Sigfrid Nikola, Seting Inženjering d.o.o. Delnice
gđa Nikolina Matković, direktorica Proizvodnje bilja, Zrinjevac d.d.
g. Miroslav Knežević, Agrotovarnik.d.o.o.
g. Vlado Čondić-Galinčić, direktor PP Orahovica
g. Marko Brdarić, direktor Moslavka Kutona d.d.
g. Dragutin Drk, Vindija d.d.
g. Alen Fontana, direktor Dukat d.d.

mr.sc. Tomica Belić, predsjednik Uprave, Tvornica stočne hrane Čakovec d.d.
dr.sc. Branimir Kampl, SANO-suvremena hranidba životinja d.o.o.
g. Marko Pipunić, predsjednik Uprave Žito d.o.o. za proizvodnju i trgovinu
g. Ivan Gligora, Sirana Gligora d.o.o.
g. Ivo Markotić, generalni direktor, Badel 1862 d.d.
g. Zvonimir Mršić, predsjednik Uprave Podravka d.d.

prof.dr.sc. Aleksa Bjeliš, rektor Sveučilišta u Zagrebu
prof.dr.sc. Tajana Krička, dekanica Agronomski fakultet u Zagrebu
g. Luka Brezinščak, Studentski zbor Agronomskog fakulteta
akademik Franjo Tomić, Agronomski fakultet u Zagrebu
dr.sc. Sulejman Redžepović, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Zvonimir Ostojić, Agronomski fakultet u Zagrebu
akademik Ferdo Bašić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Edi Maletić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Branka Aničić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Tomislav Jemrić, Agronomski fakultet u Zagrebu
izv. prof. dr.sc. Edyta Đermić, Agronomski fakultet u Zagrebu
izv. prof. dr.sc. Mihaela Britvec, Agronomski fakultet u Zagrebu
doc.dr.sc. Klara Barić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Milan Mesić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Milan Poljak, Agronomski fakultet u Zagrebu
izv.prof.dr.sc. Marija Romić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Ramona Franić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Vjekoslav Par, Agronomski fakultet u Zagrebu
izv.prof.dr.sc. Marija Cerjak, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Ivan Pejić, Agronomski fakultet u Zagrebu
izv.prof.dr.sc. Marija Buljan, Agronomski fakultet u Zagrebu
izv.prof.dr.sc. Stjepan Pilešćić, Agronomski fakultet u Zagrebu
doc.dr.sc. Vlatka Čubrić Čurik, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Ante Ivanković, Agronomski fakultet u Zagrebu
izv.prof.dr.sc. Zlatko Janječić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Ivica Aničić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Renata Bažok, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Ines Han Dovedan, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Boro Mioč, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Zoran Grgić, Agronomski fakultet u Zagrebu
prof.dr.sc. Sanja Kalambura, Veleučilište Velika Gorica
prof.dr.sc. Duška Ćurić, Prehrambeno-biotehnološki fakultet u Zagrebu
gđa Alin Žingerlin, tajnica Agronomskog fakulteta
prof.dr.sc. Blaženka Divjak, prorektorica za studije Sveučilišta u Zagrebu
prof.dr.sc. Damir Boras, Filozofski fakultet u Zagrebu

Početak u 10,00 sati

POZDRAVNO SLOVO:

Poštovani gospodine ministre, predstavnici Ministarstava, poštovani župani i zamjenici župana, poštovani gospodine rektore, dekani, profesorice i profesori, poštovani predstavnici agencija, instituta i savjetodavnih službi, poštovani predstavnici tvrtki, dame i gospodo. Dobar vam dan i dobro došli u Ured Predsjednika.

Čast mi je pozdraviti vas na Okruglom stolu kojeg je organizirao Ured Predsjednika u suradnji s Agronomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu na temu – „Poljoprivreda i proizvodnja hrane u Hrvatskoj u EU okruženju“.

Pozivam predsjednika Republike Ivu Josipovića da nam se uvodno obrati i preuzme moderiranje Okruglog stola.

PREDSJEDNIK:

Dobar dan svima. Poštovani gospodine ministre, poštovani izlagači, profesorice Krička, gospodine Ervačiću, gospođo Gelo, uvaženi gosti.

Veliko mi je zadovoljstvo što vas mogu danas ovdje pozdraviti na okruglom stolu „Poljoprivreda i proizvodnja hrane u Hrvatskoj u EU okruženju“. Ovaj smo Okrugli stol organizirali uz pomoć i na inicijativu Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Hrvatska poljoprivreda ima dugu tradiciju i oduvijek je predstavljala važnu gospodarsku granu. Različiti su podaci u Odjelu poljoprivrede i prehrambene industrije u bruto nacionalnom dohotku. Poljoprivreda i ribarstvo prema nekim izvorima u BDP-u sudjeluju s prosječno 7,6%. U posljednjih nekoliko godina bilježi se smanjenje učešća poljoprivrede u bruto nacionalnom dohotku. Primjerice u 2012. zabilježen je pad od desetak posto u odnosu na 2011. Novi podaci barem meni nisu bili dostupni.

Poljoprivreda i prehrambena industrija sudjeluju u ukupnom izvozu s oko 11%, a u uvozu 10%, dok u ukupnoj zaposlenosti sudjeluju sa 20%. U vanjskotrgovinskoj razmjeni hrane posljednjih 20 godina Hrvatska bilježi deficit u rasponu od 800 milijuna do 1,2 milijarde dolara godišnje. Mnogi to naravno ocjenjuju kao rezultat pogrešne politike, jer smatramo da je Hrvatska zemlja koja može samu sebe hraniti.

Naime, ako i jest nužno uvoziti npr. bananu i kavu, uvoz voća i povrća od trenutno 50% domaće potrošnje, govedine 60%, svinjetine 40%, mlijeka i mliječnih proizvoda baš i nije nužan. Teško je naći opravdanje i razloge za takvo stanje.

Nakon osamostaljenja države početkom 1990-ih većina hrvatskih agrarno-političkih mjera preuzeta je iz zakonodavstva bivše države sa zacrtanim općim ciljevima - postići gospodarski rast i razvoj, osigurati ponudu kvalitetne hrane po prihvatljivim cijenama. Od

obiteljskih gospodarstava se očekivalo okrupnjavanje, razvijala se savjetodavna služba koja im je tu trebala pomoći i željeli smo uvesti nove tehnologije i nove postupke.

Tranzicija je rezultirala raspadom velikih poljoprivrednih poduzeća, usitnjavanjem posjeda, a s druge strane evo bilo je to suprotno očekivanjima da se obiteljska gospodarstva okrupne.

Kakva je situacija danas? U strukturi gospodarstva danas prevladavaju mala obiteljska gospodarstva koja proizvode uglavnom za vlastite potrebe. Njihov tržišni udio je mali. Od ukupno 190 tisuća registriranih gospodarstava njih 63% raspolaže s manje od tri hektara. Zadnjih desetak godina u porastu je broj srednjih gospodarstava od 20 do 300 hektara koji imaju u posjedu oko 32% poljoprivrednog zemljišta. Zabrinjava i prosječna dob vlasnika poljoprivrednih gospodarstava koja je skoro 60 godina. Samo 4,5% vlasnika gospodarstava mlađi su od 35 godina.

Stupanj obrazovanja je također zabrinjavajući, jer samo 4,6% ima završenu višu školu ili fakultet, 30% ih ima završenu srednju školu, dok 65,4% ima samo osnovno školsko ili nikakvo obrazovanje.

Prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva je u Europi 12,8 hektara, a u Hrvatskoj samo 5,5 hektara.

Dakle podaci su zabrinjavajući. Ne govore trenutno u prilog mogućeg velikog iskoraka koji toliko želimo u poljoprivredi. I ono što je važno za zemlju poput Hrvatske da u planovima koje imamo, koji idu za jačanjem poljoprivrede i poljoprivredne proizvodnje da imamo u vidu da se ne fokusiramo samo na poljoprivredu kao takvu, nego da imamo cjelinu razvoja ruralnog područja u vidu.

Upravo zato što čini mi se da smo danas, kao zemlja koja je godinu dana u Europskoj uniji, na jednoj određenoj prekretnici. Postoje nove ideje, postoje ambicije i u struci i u politici, želja postoji da se stvari promjene, da na neki način ojačamo našu poljoprivredu i proizvodnju hrane. Sazvali smo evo i ovaj skup da rezimiramo što je to novo od ideja, što je to novo što se može aplicirati na našu politiku i na samu proizvodnju neposredno, da vidimo gdje su problemi. A, evo, ovdje su i najodgovorniji i najistaknutiji ljudi s jedne strane iz znanosti, iz politike koji mogu i trebaju dati doprinos.

Zato bih zamolio da krenemo s izlaganjima. Molio bih profesoricu Krička da nam iznese svoje zapažanje.

prof.dr.sc. TAJANA KRIČKA:

STANJE I MJERE UNAPREĐENJA POLJOPRIVREDE HRVATSKE

Prof. dr. sc. Tajana Krička,
Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet

Zagreb, 10. lipanj 2014.

Poštovani predsjedniče profesore Josipoviću, poštovani ministre Jakovina, poštovani rektore profesore Bjeliš i budući rektore profesore Boras, časni gosti, kolegice i kolege.

Pozdravljam vas u ime Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i osobno uz pozdrav svima. Željela bih se posebno zahvaliti gospodinu predsjedniku Republike profesoru Josipoviću što je podržao i realizirao održavanje ovog skupa o razvoju poljoprivrede.

Stanje hrvatske poljoprivrede

Stanje hrvatske poljoprivrede je nepovoljno:

- nemamo potrebnu ukupnu proizvodnju,
- nemamo proizvodnju raznolikih proizvoda,
- ne koristimo 38% obradivih površina,
- imamo negativnu bilancu u međunarodnoj razmjeni hrane od 1993. (deficit 800 milijuna do 1,2 milijarde USD).
- uvoz voća i povrća iznosi oko 50% ukupne domaće potrošnje, govedine oko 60%, svinjetine 40%....

Sad bih krenula na stanje i mjere unapređenja poljoprivrede Hrvatske, dakle na svoj referat. Svjesni smo činjenice da poljoprivreda danas nema potrebnu ukupnu proizvodnju,

nemamo proizvodnju raznolikih proizvoda, ne koristimo 38% obradivih površina, imamo negativnu bilancu međunarodnoj razmjeni hrane, a kao što je rekao gospodin Predsjednik uvoz voća, povrća i mesa nam je vrlo velik.

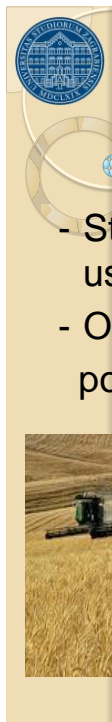

OBRADIVE POVRŠINE

Hrvatska	0,47 ha/stanovniku
Europa	0,38 ha/stanovniku
Afrika	0,27 ha/stanovniku
Azija	0,14 ha/stanovniku

Istodobno Hrvatska ima povoljne prirodne uvjete za poljoprivrednu proizvodnju. Koliko je to zapravo naglašeno to se najbolje može vidjeti da imamo najviše hektara po glavi stanovnika u odnosu na Europu, a da o Africi i Aziji niti ne govorimo.

Što sada treba činiti, odnosno, koji cilj treba ostvariti?

- Stjecati sustavno, ali ubrzano, uvjete za stvaranje uspješne poljoprivrede,
- Ostvariti veću proizvodnju raznolikih proizvoda po konkurentnim cijenama.

Što sad treba činiti odnosno koji cilj treba ostvariti? Reći ćemo, pa to govorimo već 20 godina. Dakle stjecati sustavno, ali ubrzano uvjete za stvaranje uspješne poljoprivrede, ostvariti veću proizvodnju raznolikih proizvoda po konkurentnim cijenama. Ali kako te ciljeve ostvariti? U svrhu ostvarivanja ciljeva potrebno je činiti više mjera.

Prvo je nastaviti okrupnjavanje poljoprivrednih gospodarstava i ostvariti veću obradivost površina, jer znamo da smo 90-ih godina nestankom kombinata zapravo spali na glavni subjekt poljoprivredne proizvodnje, a to je bilo malo gospodarstvo koje je iznosilo svega 2,4 hektara i posljedice toga se i danas osjećaju.

Značajno je što Hrvatska ima dosta poljoprivrednih površina

Poljoprivredne površine i njihova obradivost, u ha

Ukupne poljoprivredne površine	Obradive površine	Korištene površine	Nekorištene površine
2,955,728	2,149,080	1,316.010	833.070

U zadnjih 12 godina odrađeno je određeno okrupnjavanje površina na 5,6 hektara. Međutim koliko to zapravo iznosi to se može najbolje vidjeti ako pogledamo neke od država Europske unije od Portugala koji ima 10 hektara kao najmanje pa do Engleske koja ima 79 hektara. Značajno je kod toga da Hrvatska može ovo povećati, jer sa 833 tisuće hektara koje ne obrađujemo i te kako možemo to danas povećati.

Ratarska proizvodnja u RH nekad i danas

Godina	Požnjevena površina (ha)	Proizvedeno (t)
PŠENICA		
1980.	342.000	1.120.080
1988.	317.000	1.434.248
2000.	236.000	1.032.085
2010.	168.507	681.017
2011.	149.797	782.499
2012.	186.949	999.681
KUKURUZ		
1980.	469.000	1.941.600
1988.	511.000	2.003.682
2000.	389.000	1.526.167
2010.	296.768	2.067.815
2011.	305.130	1.733.664
2012.	299.161	1.297.590

Drugo je stabilizirati poljoprivrednu proizvodnju. Kad govorimo o stabilizaciji poljoprivredne proizvodnje onda ako pogledamo malo kroz godine onda ćemo vidjeti recimo kod pšenice kako nam pada od površine do proizvodnje. S 1 400 000 tona 1988. godine pali smo na 990 000 tona. Od 2 milijuna tona kukuruza 1988. došli smo 2010. opet na 2 milijuna tona, pa smo u 2012. opet pali na 1 200 000 tona.

Ratarska proizvodnja u RH nekad i danas

Godina	Požnjevena površina (ha)	Proizvedeno (t)
SUNCOKRET		
1980.	9.950	19.190
1988.	22.403	53.973
2000.	25.715	53.956
2010.	26.412	61 789
2011.	30.041	84 960
2012.	33.534	90 019
SOJA		
1980.	1 530	2 520
1988.	24 284	48 941
2000.	47 484	65 299
2010.	56 456	153 580
2011.	58 896	147 271
2012.	54 109	96 718

Ako pogledamo suncokret on je po prilici jedini nešto malo ujednačen, dok soja opet i te kako pleše.

Vinogradarska proizvodnja u RH nekad i danas

Godina	Broj trsova ('000.000)	Proizvedeno (t)
VINOGRADARSTVO		
1980.	510	471.400
1988.	444	344.714
2000.	329	353.541
2010.	145	207.743
2011.	133	204.373
2012.	124	187.550

U vinogradarstvu ista stvar.

Povrčarska proizvodnja u RH nekad i danas

Godina	Požnjevena površina (ha)	Proizvedeno (t)
KRUMPIR		
1980.	83 716	623 010
1988.	77 927	548 925
2000.	65 232	553 712
2010.	10 950	178 611
2011.	10 881	167 524
2012.	10 232	151 278
GRAH		
1980.	7 427	23 630
1988.	8 605	18 431
2000.	6 511	9 928
2010.	1 276	1 641
2011.	1 232	1 059
2012.	788	472

Nadalje kad pogledamo, dakle naša tradicionalna jela sastoje se od krumpira, od graha, a pogledajte proizvodnju koja je sa 623 000 pala na 151 000 tona. Ili graha sa 23 000 tona na 472 tone.

Povrćarska proizvodnja u RH nekad i danas

Godina	Požnjevena površina (ha)	Proizvedeno (t)
KUPUS I KELJ		
1980.	10 861	135 580
1988.	10 943	130 663
2000.	9 679	112 025
2010.	1 406	36 597
2011.	1 664	38 871
2012.	1 066	23 093
RAJČICA		
1980.	5 526	46 980
1988.	5 490	53 503
2000.	6 634	69 555
2010.	499	33 648
2011.	595	35 798
2012.	448	25 418

Isto tako vezano oko kupusa sa 135 000 tona na 23 000 tona itd., itd. Isto tako jedino što možemo reći maslina ide koracima prema naprijed.

Voćarska proizvodnja u RH nekad i danas

Godina	Broj stabala ('000)	Proizvedeno (t)
JABUKA		
1980.	3.066	72.620
1988.	3.746	77.362
2000.	4.527	81.339
2010.	6.599 (površina ha)	106.865
2011.	6.553 (površina ha)	112.931
2012.	5.980 (površina ha)	44.765
ŠLJIVA		
1980.	7.489	49.340
1988.	7.217	42.830
2000.	6.158	39.857
2010.	5.887 (površina ha)	40.901
2011.	5.522 (površina ha)	36.919
2012.	5.542 (površina ha)	15.047

Voćarska proizvodnja u RH nekad i danas

Godina	Broj stabala ('000)	Proizvedeno (t)
KRUŠKE		
1980.	1.260	10.890
1988.	1.560	14.621
2000.	1.392	10.081
2010.	1.414 (površina ha)	3.308
2011.	1.372 (površina ha)	5.083
2012.	1.060 (površina ha)	1.230
MASLINA		
1980.	3.682	7.480
1988.	3.458	16.413
2000.	3.365	16.215
2010.	17.096 (površina ha)	38.001
2011.	17.200 (površina ha)	31.423
2012.	18.100 (površina ha)	50.945

U stočarstvu sve je prepolovljeno.

Stočarska proizvodnja u RH nekad i danas

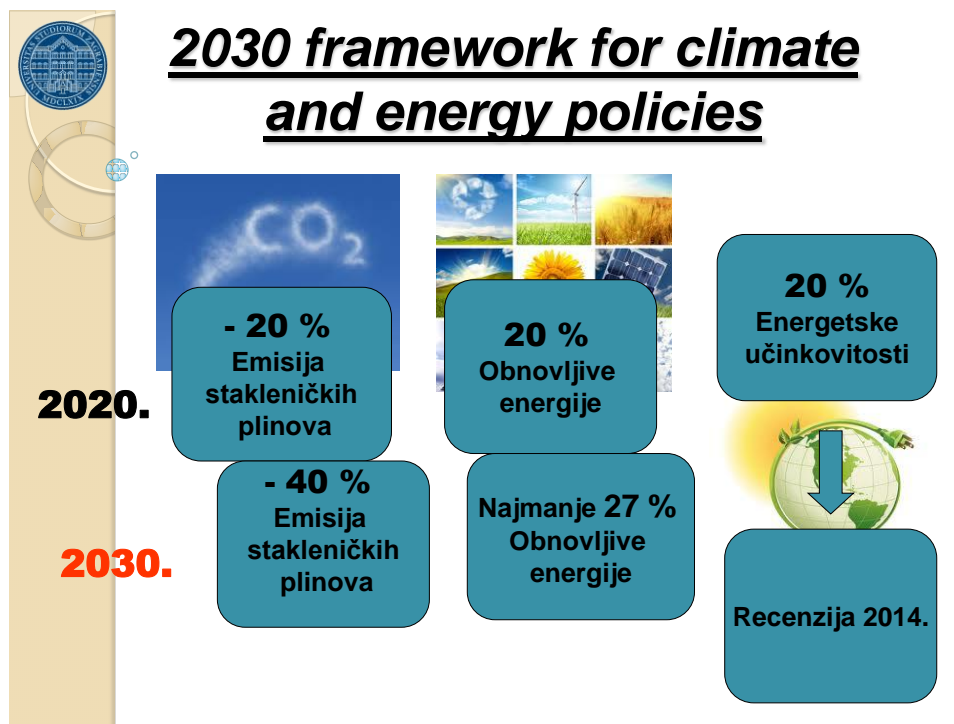
Godina	Goveda	Svinje	Konji	Ovce	Perad
1981.	969.000	1.731.000	98.000	725.000	15.280.000
1982./1984.	976.000	2.095.000	98.000	751.000	17.102.000
2000.	427.000	1.233.000	11.000	528.000	11.256.000
2010.	444.000	1.231.000	19.000	630.000	9.470.000
2011.	446.000	1.233.000	20.000	639.000	9.523.000
2012.	452.000	1.182.000	20.000	679.000	10.161.000

Samom tom činjenicom da nam je sve prepolovljeno je i onaj početak gospodina Predsjednika, da nam je dakle i sama proizvodnja utemeljena na uvozu.

Treće je šira primjena navodnjavanja. Iako naravno svjesni smo činjenice da sad imamo velike poplave, ali općenito gledajući u svijetu se navodnjača negdje oko 18% obradivih površina, u Europi je 13%, a kod nas 0,84%. Ono što mi sigurno možemo, možemo doći u nekoliko godina i do brojke 39% samo moramo puno više ulagati u navodnjavanje.

Četvrto je razvoj ekološke poljoprivrede. Ekološka poljoprivreda ide naprijed, sporo, ali ide. Danas je to 3,12% obradivih površina. Ali ako pogledamo zemlje okruženja onda ćemo vidjeti da Njemačka ima 8%, Italija 9%, a Austrija čak 12%. Mi s bržim razvojem ove proizvodnje možemo doći na 5 do 8% obradivih površina jer imamo vrlo kvalitetna i čista tla.

Nadalje to je proizvodnja tradicijskih proizvoda. Mi znamo da naši tradicijski proizvodi kao što su paški sir, slavonski kulen, dalmatinski i istarski pršut, zagorski puran, bučino i maslinovo ulje, rakija šljivovica, slavonska košarica i drugo već ostvaruju te brendove. Međutim s ovim lomom koji smo imali u proizvodnji naravno da ne možemo jače utjecati na međunarodno tržište. To je isto tako nešto što je kod nas jako zanemareno. Imamo uz sebe proizvođače i bit će kolega Ervačić odmah nakon gospodina ministra koji će govoriti o nekim stvarima.

Ali dok mi raspravljamo treba li nam uopće ili ne treba proizvodnja biomase, dok svi znamo ovih 20-20-20, dakle do 2020. godine da bude 20% manje emisija stakleničkih plinova, 20% više obnovljive energije i 20% više energetske učinkovitosti dotle je Europska unija rekla da, ali do 2030. Do tada treba biti umanjeno 40% emisija stakleničkih plinova. Obnovljive izvore energije moramo povećati 27%, a recenzija svih tih energetskih učinkovitosti radit će se na bazi 2014. godine. Možemo li to? Možemo.

Oblik proizvodnje biogoriva	biogorivo t/ god.
Raspoloživa biomasa poljoprivrednih kultura (30%)	428.992
Raspoloživi stajski gnoj (25%) i otpad u stočarstvu-bioplín	244.538
Raspoloživa biomasa u šumarstvu (ostaci)	600.000
Ukupno	1,273.530

Jer ako pogledamo raspoloživu biomasu iz poljoprivrednih kultura i to ako uzmemo na bazi od 30%, ako uzmemo stajski gnoj na bazi 25% i ako uzmemo ostatke iz šuma vidjet ćemo da možemo dobiti preko milijun i 200 tisuća tona biogoriva. Što ta brojka znači? U Republici Hrvatskoj danas trošimo negdje oko 5 000 000 tona nafte, što znači da ova struka može dati 25%. Isto tako to zbrinjavanje otpada iz poljoprivrede i prehrambene industrije, jer poštovane kolegice i kolege izašao je Zakon o državnom gospodarenju otpadom, ali ne od poljoprivrede i prehrambene industrije. Mi i dalje imamo taj problem. Koliki je to veliki problem možemo pogledati u Europskoj uniji. Količine metana i dušikovog dioksida iz poljoprivrede iznose približno 10%. Prema tome kod nas može biti samo više, nikako manje.

Isto tako tu su potpore u poljoprivredi. Znamo i sami za unapređenje poljoprivrede potrebno je imati odgovarajući sustav potpora. Naš novi sustav financijskih potreba temelji se na sustavu potpora Europske unije.

Isto tako to je obrazovanje proizvođača. Danas je gospodin Predsjednik rekao poražavajuće brojke i mi moramo znati da zapravo trebamo i te kako dugotrajno raditi na cjelokupnom obrazovanju proizvođača u poljoprivredi. Voditelje proizvodnje moraju imati kao i u svim drugim strukama, jer mi smo jedna od rijetkih struka koja to nemamo da ima odgovarajuće stručno zvanje.

Naime često puta ćete čuti rečenicu „kad ne zna što će raditi ide u poljoprivredu“. Isto tako to je implementacija projekata. Sveučilište u Zagrebu odnosno Agronomski fakultet, Prehrambeno-biotehnoški fakultet, Šumarski fakultet i Veterinarski fakultet i Sveučilište

Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku odnosno Poljoprivredni fakultet i Prehrambeno-tehnološki fakultet u zadnjih pet godina izradili smo približno 500 znanstveno istraživačkih domaćih i međunarodnih projekata. Mislim da je ovo toliki kapacitet da ga i te kako treba iskoristavati. Nažalost nemamo šanse nikome to prezentirati. I zato još jedanput hvala gospodinu Predsjedniku što nam je to omogućio.

I na kraju revitalizacija poljoprivredne proizvodnje na područjima zahvaćenim poplavama. Nama je svima dužnost i obveza ovu situaciju sanirati. Agronomski fakultet kao i ovi drugi fakulteti koje sam nabrojila i te kako će dati svoj doprinos svemu ovome.

ZAKLJUČCI

1. Hrvatska ima dobre prirodne uvjete za razvoj svih grana poljoprivrede u okviru europske zajednice.
2. Ukoliko će Hrvatska koristiti sve prethodno navedene vrijednosti, može se očekivati znatno uspješnija i tržišno konkurentnija poljoprivreda i proizvodnja hrane u odnosu na sadašnje stanje.

I na kraju poštovane kolegice i kolege, umjesto da velim ovo što ovdje piše, dakle da zapravo ako to napravimo da ćemo i te kako moći ići naprijed reći ću riječi koje mi je izgovorio gospodin Todorčić.

Gospodin Todorčić mi je rekao „profesorice Krička stavite gospodarstvo, znanost i poljoprivredu jedno uz drugo, a ne jedan protiv drugoga i tad ćemo ići naprijed.“

Poštovane kolegice i kolege, hvala na pozornosti. (Pljesak)

PREDSJEDNIK:

Sada je na redu gospodin ministar. Gospodine ministre izvolite.

TIHOMIR JAKOVINA:

Okrugli stol: POLJOPRIVREDA I PROIZVODNJA HRANE U HRVATSKOJ U
EU OKRUŽENJU

ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA

Zagreb, lipanj 2014.

Poštovani predsjedniče Republike profesore Josipović, štovane dame i gospodo. Izuzetna mi je čast i zadovoljstvo kao resorni ministar pozdraviti vas u osobno ime i u ime svojih suradnika.

U protokolarnom dijelu nisam posebno pozdravljao, jer 15-tak minuta koliko mi je na raspolaganju je zapravo premalo za kvalitetno prezentirati sve ono što radimo u Ministarstvu poljoprivrede i što je vezano za proizvodnju hrane i primarnu poljoprivrednu proizvodnju tako dozvolite i da krenem odmah s prezentacijom.

OPĆE INFORMACIJE O HRVATSKOJ POLJOPRIVREDI

- Ukupna površina RH = 87.661 km²
- Površina kopna = 56.594 km²
- Površina mora = 31.067 km²
- Korišteno poljoprivredno zemljište = 1.316 milijuna ha
- Udio korištenog poljoprivrednog zemljišta 23% od površine kopna
- Agencija za zaštitu okoliša (Baza/Corine Land Cover; 2010) 2,767 milijuna ha moguće obradivo poljoprivredno zemljišta (razlika 1,4 milijuna ha – livade, pašnjaci, obraslo poljoprivredno zemljište, makija; privatno ili u šumskogospodarskoj osnovi)

2

Malo statističkih podataka. Ukupne površine 87 661 kilometar kvadratni, kopno 56 594 kilometra kvadratna. Korišteno poljoprivredno zemljište po podacima koje imamo 1 316 000 hektara. Udio korištenog poljoprivrednog zemljišta u ukupnoj kopnenoj površini je 23%. Prema podacima Agencije za zaštitu okoliša, od ukupno 2 767 000, malo nam se podaci razlikuju, gotovo 1 400 000 hektara predstavljaju i livade, pašnjaci, obrasla poljoprivredna zemljišta, makija, privatno zemljište ili poljoprivredno zemljište koje se nalazi u obuhvatu šumsko-gospodarskih osnova i nije u sustavu poljoprivredne proizvodnje.

OPĆE INFORMACIJE O HRVATSKOJ PREHRAMBENOJ INDUSTRIJI 2013. (hrana i piće)

- 34 milijardi kuna ukupni prihodi prehrambene industrije
- 2 767 gospodarskih subjekata bavi se proizvodnjom hrane i pića
- 56 144 zaposlenih (5,5 % ukupno zaposlenih u RH i 21% u prerađivačkoj industriji)
- Industrija hrane i pića čini 8,3 % ukupnog hrvatskog robnog izvoza te 12,2% ukupnog hrvatskog robnog uvoza
- Pad izvoza prehrambenih proizvoda za 7,6%, pad izvoza pića za 11%, a cijela prerađivačka industrija bilježi pad od 7,5% (2013/2012)

3

Opće informacije o prehrambenoj industriji 2013. godine. Bazirali smo se za nju i podaci su zapravo svi u negativnim i gotovo negativnim trendovima. Ukupni prihodi prehrambene industrije su 34 milijarde kuna, 2769 gospodarskih subjekata koji se bave proizvodnjom hrane i pića, 56 144 zaposlenih, to je 5,5% od ukupno zaposlenih, odnosno nekih 21% vezano za prerađivačku industriju. Industrija hrane i pića čini 8,3% hrvatskog robnog izvoza te 12,2% ukupnog hrvatskog robnog uvoza. Pad izvoza prehrambenih proizvoda iznosio je 7,6%, pad izvoza pića 11%, a cijela prerađivačka industrija bilježi pad od 7,5% u 2013. godini.

OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI POLJOPRIVREDE I PROIZVODNJE PREHRAMBENIH PROIZVODA U 2013. GODINI (ODNOS PREMA 2012.)

- BDP RH= **328,3** milijardi kuna (-1,0%)
- BDV RH= **278,5** milijardi kuna (-0,7%)
- BDV poljoprivrede **7,9 milijardi kuna** (-9,8%); udio BDV poljoprivrede u ukupnom BDV-u RH **2,85%**
- BDV proizvodnje prehrambenih proizvoda **10 milijardi kuna**; udio BDV proizvodnje prehrambenih proizvoda u ukupnom BDV **3,6 %**

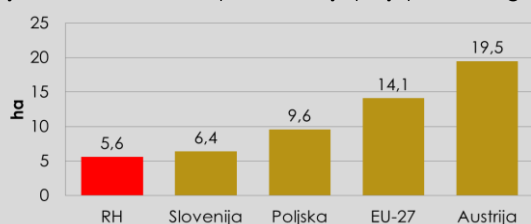
4

Bruto društveni proizvod RH u 2013. ukupno je iznosio 328,3 milijarde kuna, u padu 1%. Nažalost onaj vezan za poljoprivredu je 7,9 milijardi kuna, pad 9,8%. Prehrambena industrija 10 milijardi kuna, udio u BDP od 3,6%.

ZAPOSLENI, BROJ I PROSJEČNA VELIČINA PG-A

- Broj zaposlenih u RH poljoprivredi **49,1 tisuće** (-3%), što čini **3,5 %** ukupno zaposlenih u RH (2012.)
- Broj poljoprivrednih gospodarstava **233.280** (Izvor:DZS)
- U upisniku 180.000 PG od kojih 50% prima potpore

Prosječna veličina PG-a po korištenju poljoprivrednog zemljišta

5

Ukupni broj zaposlenih u hrvatskoj poljoprivredi je 49 000 zaposlenih. Govorimo prema izvorima Državnog zavoda za statistiku za oko 233 000 poljoprivrednih gospodarstava. U upisniku u registru imamo oko 180 000, od toga je 95 000 u sustavu potpora i primaju potpore. Ovaj smo već podatak čuli koji je prilično porazan. Prosječna površina poobiteljskom gospodarstvu je samo 5,6 hektara.

VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA RH U 2013.

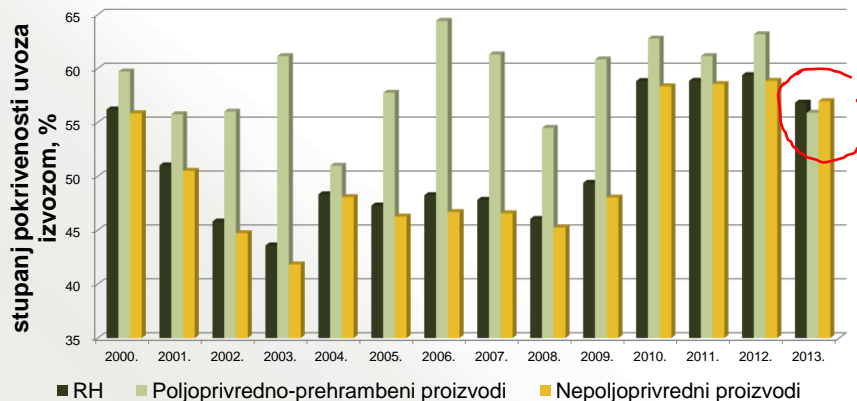
- RH**
  - Izvoz : 8,980 milijardi eura **(-6,7%)**
  - Uvoz :15,803 milijardi eura **(-2,5%)**
  - bilanca : **-6,822 milijardi eura (povećanje deficita za 3,6%)**
- Poljoprivredno prehrambena razmjena**
  - Izvoz : 1,151 milijardi eura **(-8,8%)**
  - Uvoz : 2,060 milijardi eura **(3,0%)**
  - bilanca : **-908,65 milijuna eura (povećanje deficita za 23,4%)**

6

Evo podataka o vanjskotrgovinskoj razmjeni: 8,9 milijardi eura nam je izvoz, uvoz 15,8 milijardi eura. Ukupna negativna bilanca iznosi 6,8 milijardi eura. Što se tiče

poljoprivredno-prehrambenog sektora izvoz nam je 1,151 milijardu eura, uvoz 2,060, bilanca je -908 650 000 milijuna eura. Pokrivenost uvoza izvozom je negdje oko 55,7%.

STUPANJ POKRIVENOSTI UVOZA IZVOZOM U RH

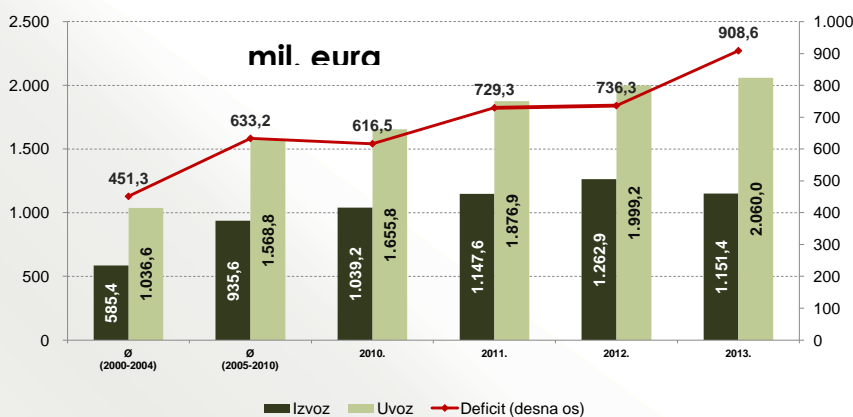
Po prvi puta, od 2000. godine, je stupanj pokrivenosti uvoza izvozom u razmjeni poljoprivredno prehrambenih proizvoda **manji** od pokrivenosti ukupne robne razmjene RH

7

Ono što je posebno zabrinjavajuće, zapravo prvi puta nam je od 2000. godine stupanj pokrivenosti uvoza izvozom u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda manji od pokrivenosti ukupne robne razmjene Republike Hrvatske.

VT RAZMJENA POLJOPRIVREDNO PREHRAMBENIH PROIZVODA

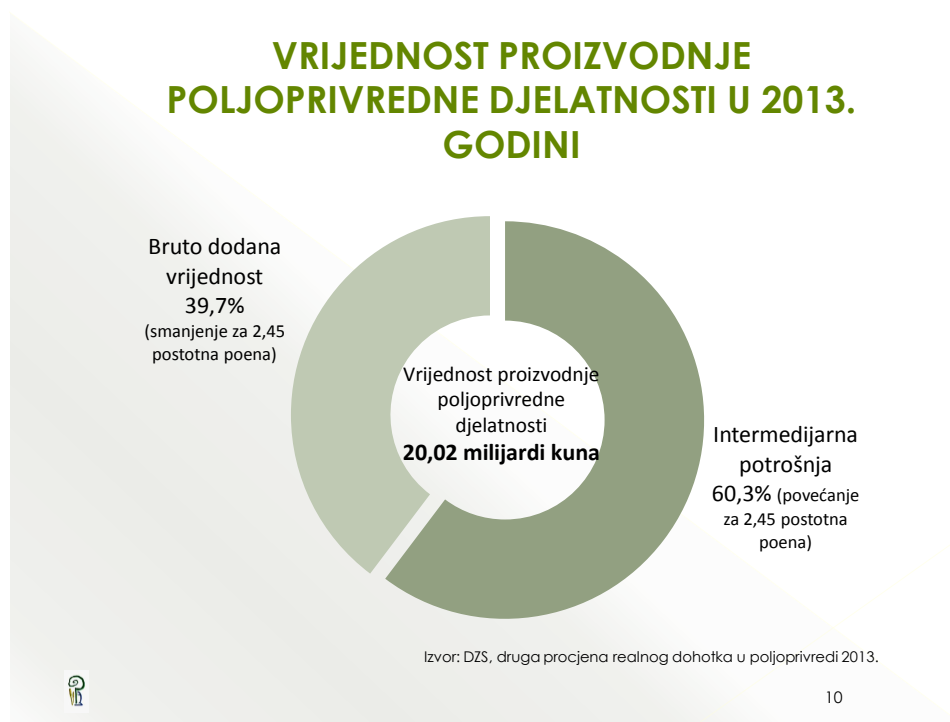
- Izvoz: rast do 2013. godine, u 2013. godini **pad** od -8,8%
- Uvoz: Stalni **rast**, stopa rasta u 2013. godini iznosila 3%

8

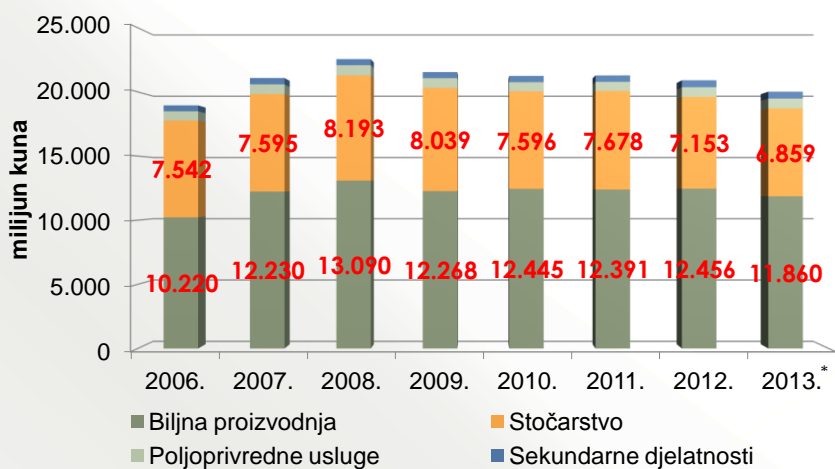
Vidimo trendove od 2000. do 2013. godine. Stalni rast, stopa rasta uvoza u 2013. godini iznosila je oko 3%, ali zabrinjava 2013. godina, godina ulaska u Europsku uniju gdje

smo imali taj značajni pad izvoza od 8,8%. To je direktna posljedica promjene trgovinske politike od ulaska u Europsku uniju, jer sve one carinske zaštite koje smo imali, a iznosile su prosječno negdje oko 20% na ulazak poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Republiku Hrvatsku su od 1. srpnja 2013. nestale i puno veći problem zapravo je što SSP sa zemljama CEFTA-e nije na vrijeme i u cijelosti dogovoren. Za neke zemlje još uvijek nije. To su bila naša tradicionalna najjača tržišta i s te strane na jednoj strani smo izgubili carinsku zaštitu koju smo imali, a s druge strane smo dobili novu carinsku zaštitu prema zemljama CEFTA-e. Većina SSP-a je ispregovarana, ostala je problematična još jedino Bosna i Hercegovina s kojom zapravo nema nikakvih pomaka.

Vrijednost proizvodnje poljoprivredne djelatnosti 2013. godine, tu govorimo o 20 milijardi kuna i vidimo zapravo prilično negativan trend. Bruto dodana vrijednost čini 39,7%, intermedijalna potrošnja je zapravo 60,3%, povećana je za nekih 2,45%, a posljedica toga je zapravo rast inputa odnosno cijena repromaterijala, nepovoljna financijska sredstva, relativno velika porezna opterećenja za samu proizvodnju.

VRIJEDNOST PROIZVODNJE POLJOPRIVREDNE DJELATNOSTI

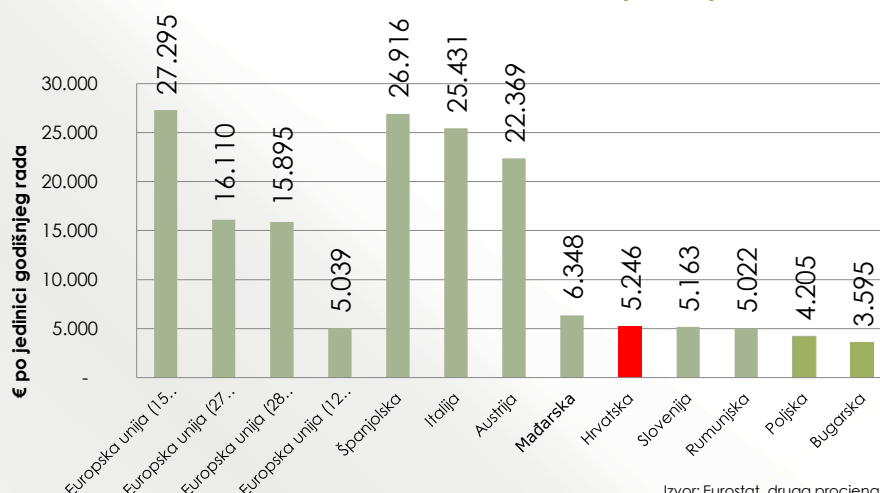

Izvor: DZS; *druga procjena realnog dohotka u poljoprivredi 2013.

11

Kad pogledamo zapravo usporednu vrijednost od 2006. do 2013. za određene sektore proizvodnje, biljna proizvodnja, stočarstvo, usluge i sekundarne djelatnosti vidimo zapravo ratarsku proizvodnju koja nije toliko bila pogođena dok je stočarski sektor posebno izložen riziku. Vidimo u odnosu na 2007. i 2008., da je u odnosu na te godine 2012. i 2013. u negativnom trendu. Veseli na neki način što su podaci za prvi kvartal ove godine u rastu tako da sve one mjere, i kratkoročne, koje smo postavili za taj sektor već počinju donositi određene pozitivne rezultate.

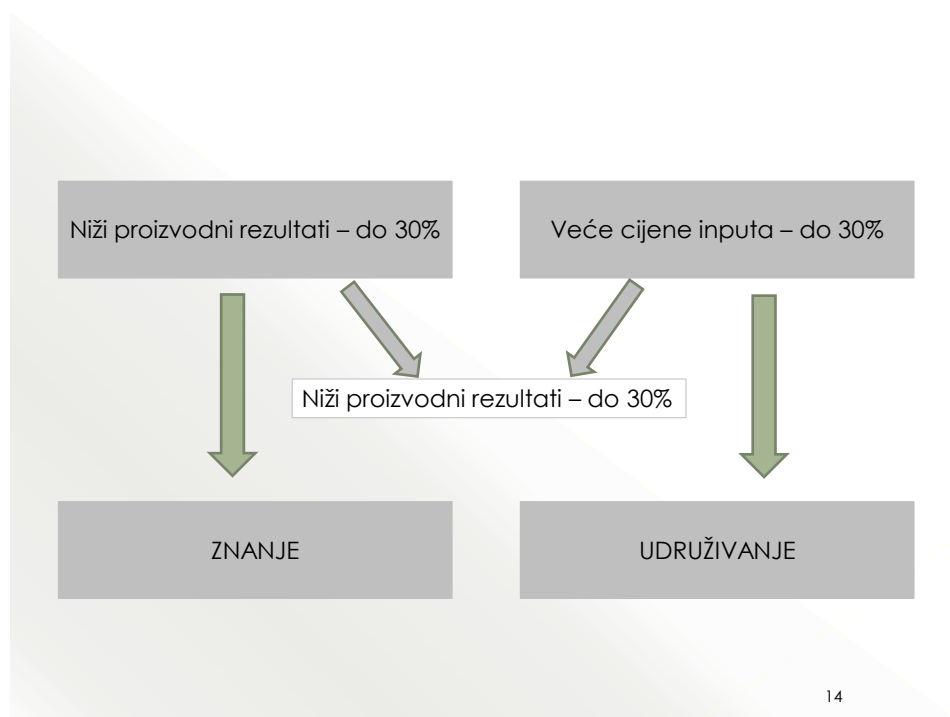
PRODUKTIVNOST MJERENA VRIJEDNOŠĆU BRUTO DODANE VRIJEDNOSTI (BDV) PO JEDINICI RADA U RH I EU (2013.)

Izvor: Eurostat, druga procjena 2013, obrada MP

12

Ova dva iduća slajda su prilično zanimljiva. Govorimo o produktivnosti mjerenu vrijednošću bruto dodane vrijednosti po jedinici rada u Republici Hrvatskoj. Ona je izražena u eurima po jedinici godišnjeg rada i tu ako gledamo ili kompariramo sa nekim prosjekom Europske unije u 12 zadnjih zemalja koje su ulazile vidimo da Republika Hrvatska, odnosno naša proizvodnja se nalazi tu negdje sa 5.246 eura. Ali ako pogledamo na EU 15 stare zemlje Europske unije i neke prosjeke EU 27 on prilično nizak. Problematično je zapravo ovo. Ta ista produktivnost mjerena vrijednošću faktorskog dohotka znači kad od bruto dodane vrijednosti oduzmemo amortizaciju i ostale subvencije na proizvodnji onda vidimo da zapravo i u komparaciji sa zemljama EU 12 Bugarskom, Poljskom, Rumunjskom se nalazimo na samom dnu.

Zaključak toga znači imamo preinvestiranost u sektoru, nabavljala se jako skupa mehanizacija, puno se ulagalo u objekte sa nepovoljnim finansijskim kreditima i s niskom produktivnošću. Razlog toga i rezultat toga je zapravo ovaj iznos od 3.586 eura po jedinici godišnjeg rada.

Što stvarno imamo? Imamo niže proizvodne rezultate, nižu proizvodnost u samoj proizvodnji, imamo veće cijene inputa do 30%. Ovaj srednji dio koji ukazuje na nižu proizvodnost zapravo je usmjerenost naših poljoprivrednih proizvođača unazad 10 godina na sustav potpore. U sustav potpore smo negdje oko 36 do 40 milijardi kuna unazad 10 godina potrošili na način zapravo da naše poljoprivredne proizvođače nismo učinili ni

konkurentnijima niti je naša proizvodnja jeftinija, bolja, konkurentnija i kvantitativno veća. Nismo bili dobro pripremljeni na sve one izazove koji su nas čekali sa 1. 7. 2013. godine.

Gdje je izlaz? S nižih proizvodnih rezultata okrenuti se prema implementaciji novih tehnologija, znanja, iskustava same struke, a između ostalog osim liberalizacije tržišta odnosno određenih pomaka koji će se dogoditi većom konkurentnošću u dijelu repromaterijala za poljoprivrednu proizvodnju u svakom slučaju je jedini način da se ti troškovi smanje. Udruživanje poljoprivrednih proizvođača, zadruge, proizvođačke grupe, organizacije, klasteri je nešto što je ispred naših poljoprivrednih proizvođača.

ULAGANJA U POLJOPRIVREDU

U PRETHODNOM RAZDOBLJU IZDAŠNE POTPORE IZ
NACIONALNOG PRORAČUNA

- 2010. – 3,6 milijardi kuna
  - 2011. – 3,5 milijardi kuna
  - 2012. – 3,1 milijardi kuna
  - 2013.* – 2,7 milijardi kuna
  - 2014.** -2,9 milijardi kuna
(723 mil kn EU dio)
- *preliminarni podatak
** plan

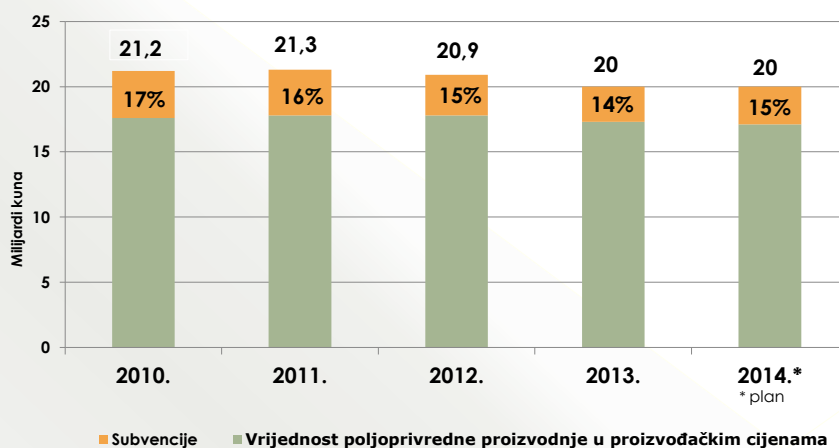

15

Malo je bilo ovdje govora o sustavu potpora. Evo samo presjek zadnje tri odnosno četiri godine. 2010. i 2011. je bila na nivou 3,6 odnosno 3,5 milijardi kuna, 2012. 3,1 milijardu, 2013. smo imali s obzirom na ograničenje koje smo imali i mogućnosti u proračunu 2,7 milijardi kuna, u 2014. smo već počeli povlačiti prva sredstva iz prvog stupa jamstvenog fonda. To je u iznosu 706 000 000 kuna u prvoj tranši je povučeno. Ukupno će biti isplaćeno negdje oko 2,9 nešto malo ispod 3 milijarde kuna potpora.

Vrijednost proizvodnje poljoprivredne djelatnosti i udio potpora u vrijednosti poljoprivredne proizvodnje

16

Ako pogledamo u odnosu na bruto dodanu vrijednost same proizvodnje poljoprivrede i prehrambenog sektora postotni odnos subvencija. Vidimo da je on negdje u 2014. godini na 15%. 2013. je bila najniža kad je zapravo omjer subvencija bio negdje oko 14%. Tendencija odnosno sve ono što ćemo koristiti u fondovima u narednim godinama govori zapravo da će taj postotak biti nešto veći, ali se nadamo da će samim tim sve ono što strateški provodimo ukazati na to da će i vrijednost proizvodnje rasti pa da će zapravo omjer potpora ostati postotno isti.

ODRAZ MNOGOBROJNIH NERJEŠENIH OSNOVNIH STRUKTURALNIH PRETPOSTAVKI

NASLJEĐENE STRUKTURNE SLABOSTI

- ⊙ Oko 50% obradivog zemljišta neobrađeno
- ⊙ Više od 1.000.000 ha privatnog i državnog zemljišta izvan proizvodnje
- ⊙ Manja prosječna veličina farmi (5,6 ha) – često razbacane i usitnjene parcele
- ⊙ 0,5% površina pod navodnjavanjem – 18.000 ha - oko 30% obradive zemlje pogodno za navodnjavanje
- ⊙ Nelegalizirani proizvodni objekti
- ⊙ Nedostatak prilagođenih bankarskih proizvoda za poljoprivredu
- ⊙ Manjak realnih i provedivih državnih i lokalnih strategija poljoprivrednog razvoja

UZROCI

- ⊙ Povijesno nasljeđe – parcelizirana proizvodnja
- ⊙ Posljedice rata – štete, sporiji razvoj, minska polja
- ⊙ Nepripremljena i neuducirana administracija – zemljišne knjige, legalizacija, zaustavljena komasacija
- ⊙ Neadekvatan pravni okvir

17

Zašto je do toga došlo? Nastale su strukturne slabosti. Oko 50% obradivog zemljišta nam je neobrađeno. Znači više od milijun hektara je van poljoprivredne proizvodnje. Mala prosječna površina odnosno veličina same farme poljoprivrednog gospodarstva. Čuli smo već podatak da je oko 18 000 hektara samo pod sustavom navodnjavanja, a imamo mogućnosti za 30% poljoprivrednih površina staviti u sustav navodnjavanja. Imamo nelegalizirane poljoprivredne objekte, nedostatak zapravo kvalitetnih bankarskih proizvoda i manjak zapravo i nedostaci u samom sustavu. Sustav mora biti puno bolji. Znači kako od Ministarstva, agencija, savjetodavne službe, ali i puno više primjenjivosti znanstvene zajednice i ovih projekata o kojima je dekanica pričala. Uzroci, povijesno naslijeđe, posljedice rata, neadekvatna administracija i neadekvatan pravni okvir koji smo imali.

SLABOSTI I PRIJETNJE

MANJAK ZNANJA

- Slabiji referentni prinosi izvan sustava razvijenih tvrtki - usporedba s prosjekom EU
- Nedostatak modernog farmskog menadžmenta - povećani troškovi
- Manjak analitičkog i mjerljivog načina rada - nedostatak referentnih informacija
- Slaba implementacija „Dobre poljoprivredne prakse“- povećani troškovi
- Neorganiziranost - nedostatak udruživanja, zajedničkog nastupa i podjele troškova
- Samo 3,2 % površina u ekološkoj proizvodnji
- Slabija orijentacija na sofisticirane visoko dohodovne proizvodnje

UZROCI

- Manje od 3% visoko educiranih proizvođača - 27% s osnovnom školom
- Prepreke u informiranju i prijenosu znanja – neadekvatan pristup/kapacitet edukatora
- Usporen program ruralnog razvoja – prijašnji prioriteti
- Kulturno naslijeđe – jak utjecaj predrasuda i starih navika
- Manjak popularizacije i educiranja mladih za poslove u poljoprivredi

18

Manjak znanja u samoj proizvodnji, slabi referentni prinosi, nedostatak modernog farmskog menadžmenta koji se posebno vidi na velikom broju farmi koje su ušle u operativne i kapitalne investicije kroz projekte koji su bili unazad par godina, manjak analitičkog načina rada, slaba implementacija, zapravo dobre poljoprivredne prakse koja bi dodatno pojeftinila poljoprivrednu proizvodnju, neorganiziranost i nedostatak udruživanja samih poljoprivrednih proizvođača, ekološka proizvodnja koja već par godina raste, ali još uvijek je na vrlo malom postotku od onoga što imamo u komparativnoj prednosti i mogućnosti i slabije orijentacije sofisticirane i dohodovne proizvodnje.

Obrazovanje

HRVATSKA

Struktura obrazovanja nositelja PG
(istraživanje strukture gospodarstva 2010)

19

Ovo je vrlo po meni važan slajd koji govori da se 95% svih poljoprivrednih proizvođača u Republici Hrvatskoj bavi poljoprivredom samo na osnovu praktičnog iskustva. Osnovno poljoprivredno obrazovanje ima oko 2,8%, puno poljoprivredno obrazovanje 2,16%. Pogledajmo gore na EU 27 koliko je to zapravo zaostatak za prosjekom Europske unije. I tu leži jedan od razloga zašto nam je produktivnost tako mala i zašto nismo dostatno konkurentni.

AKTIVNOSTI MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE USMJERENE NA OTKLANJANJE STRUKTURNIH NEDOSTATAKA

- STAVLJANJE U FUNKCIJU POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA (Zakon o poljoprivrednom zemljištu i Zakon o komasaciji)
- NAVODNJAVANJE – u tijeku priprema projekata za 110.000 ha
- JAČANJE APSORPCIJSKOG KAPACITETA IZ FONDOVA EU
  - ZAPOČELI NATJEČAJI ZA FONDOVE ZA VINO, PČELE, ŠKOLSKO VOĆE I PROMOCIJU
  - PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. – 2020. - jesen 2014.
  - AKREDITACIJA AGENCIJE ZA PLAĆANJA U POLJOPRIVREDI
  - KREIRANJE BANKARSKIH PROIZVODA ZA PRAĆENJE POVLAČENJA SREDSTAVA IZ FONDOVA EU
- OSPOSOBLJAVANJE I INFORMIRANJE POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA I RURALNOG STANOVNIŠTVA (jačanje uloge savjetodavne službe, HPA, veterinarskih institucija,...)
- IZRADA NACIONALNE STRATEGIJE RAZVOJA POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE 2014.- 2020. (izrada sektorskih politika npr. strategija razvoja proizvodnje mlijeka i industrije mlijeka, govedarske proizvodnje i industrije mesa itd.)
- RAZVOJ INSTITUCIJA U SLUŽBI PRAĆENJA I JAČANJA POLJOPRIVREDE (POLJOPRIVREDNI INSTITUTI I SPECIJALIZIRANI BANKARSKI AGRARNI ODJELI)

20

Sad aktivnosti koje Ministarstvo poljoprivrede provodi. U zadnje dvije i pol godine od kad smo moj tim i ja u Ministarstvu znači oko 50% kompletne zakonske legislative Europske unije odnosilo se na poglavlja 11, 12, 13 i bili smo dužni napraviti implementaciju zakonodavstva u cijelosti. Do 1. 7. to smo napravili, ali je izuzetno važno i sve one prave reformske zakone koje smo trebali donijeti, Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Zakon o vodama, Zakon o šumama koji je sada u proceduri. Kad govorimo o poljoprivrednom zemljištu vidjeli smo koliko zapravo tog zemljišta nije u funkciji. Kroz Zakon o poljoprivrednom zemljištu i Zakon o komasaciji koji također ide u proceduru, jer zadnji Zakon o komasaciji je iz 80-ih godina prošlog stoljeća. Od 1990. komasacije se više ne rade i to je jedan od načina i modela kako ćemo okrupniti poljoprivredno zemljište i onu brojku od 5,6 hektara povećati.

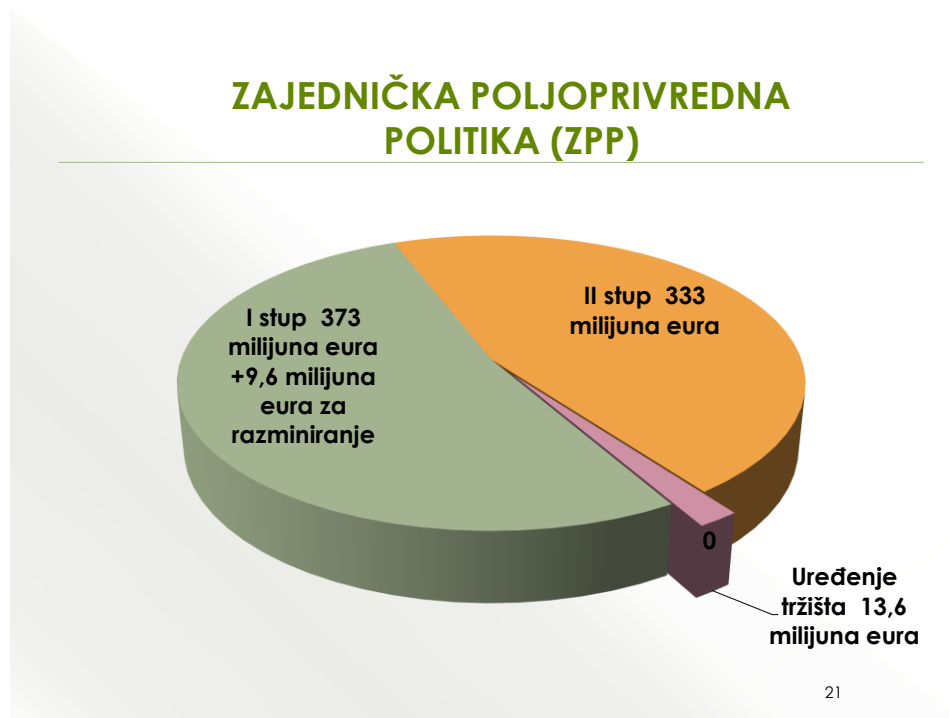
Navodnjavanje. U pripremi su projekti za 110 000 hektara. Tijekom ove godine završavamo četiri velika projekta. Negdje smo oko 100 milijuna kuna godišnje unazad dvije godine investirali u navodnjavanje. Četiri velika projekta su u samoj završnoj fazi. To su Bič-Bosut, Baranja, Valtura i Kapinci, znači nekih 20-tak tisuća hektara novih navodnjenih površina će biti s 2015. stavljeno u funkciju. Ovo su novi projekti koji su u pripremi. Nažalost dovoljno projekata i pripremljene projektne dokumentacije nismo imali. Hrvatske vode i resorno Ministarstvo su značajna sredstva zapravo usmjerili na projektiranje sustava navodnjavanja. Jačanje apsorpcijskog kapaciteta iz fondova Europske unije je izuzetno važno. Vidjet ćemo kasnije u slajdovima korištenja fondova ono što smo imali na raspolaganju i gdje smo se trebali učiti na projektima SAPARD, IPARD, pretpriputnim fondovima. Nismo ih koristili zbog složene i relativno zahtjevne procedure. Iskoristivost je bila izuzetno niska. Sada su nam na raspolaganju puno veći i značajniji zaštitni fondovi. Da bi to napravili morali smo napraviti preduvjet svega, a to je akreditacija Agencije za plaćanje poljoprivrede i ribarstva u ruralnom razvoju. Puna akreditacija je izdana. Za Agenciju ona je kompletno usklađena za povlačenje sredstava kako za izravne potpore, ali se pripremamo i spremna je već i za program ruralnog razvoja.

Program ruralnog razvoja najvažniji je strateški dokument ovog Ministarstva. Na raspolaganju nam je 333 milijuna eura godišnje. Republika Hrvatska je prva izradila program. Poslala ga je na Komisiju i očekujemo do 9. mjeseca odnosno u tijeku godine da ćemo imati formalnu potvrdu od Europske komisije i očekujemo već zapravo u trećem kvartalu raspisivanje prvih natječaja za taj izdašni fond.

Osposobljavanje i informiranje poljoprivrednih gospodarstava, ruralnog stanovništva, izrada nacionalnih strategija razvoja je nešto što se radi, ali u onome dijelu izrade sektorskih

politika i programa za određene proizvodnje. U zadnjim mjesecima radimo na strategiji razvoja proizvodnje mlijeka, industrije mlijeka, govedarske proizvodnje, industrije mesa kao posebno izloženim sektorima koje smo vidjeli po ovim podacima.

Permanentno se radi zapravo na razvoju institucija i službi naših unutar Ministarstva, ali smatramo uz dužno poštovanje i našim fakultetima i institutima da je još uvijek nedostatna primjenjivost projekata i rada onoga što se radi na fakultetima i institutima, tako da – dekanica nije napomenula – ali krenuli smo s jednom odličnom inicijativom, a to je BIC - biotehnološki istraživački centar gdje smo povezali naša četiri fakulteta i gdje ćemo s određenim kvantumom znanstvenih novaka koji će biti, ne mogu napredovati u struci, ali ćemo napraviti jedan institut koji će minimalno 50% svog djelovanja imati vezano za realni sektor i za samu proizvodnju.

Počeo sam o zajedničkoj poljoprivrednoj politici, počeo sam o novcima. Europa nam je s jedne strane donijela nove izazove, nove probleme, ali dala nam je i nove mogućnosti. Prvi stup 373 milijuna eura. Za izravne potpore ove godine smo već povukli prvih 700 milijuna kuna ili 25%. Iz godine u godinu to postotno raste 30, 35, 40, onda po 10% do punog povlačenja 2021. od 373 milijuna. Uz to imamo i minsku omotnicu za razminiranje od 9,6 milijuna. Drugi stup na raspolaganju, znači program ruralnog razvoja. Fond za ruralni razvoj 333 milijuna eura i imamo sredstva za uređenje tržišta negdje oko 13,6 milijuna eura. To nam je nacionalna omotnica za vino za koju smo već raspisali prve natječaje, shema školskog voća, program za med i za pčelare i to su sve već projekti koji već kreću.

MODEL IZRAVNIH PLAĆANJA

	Mjera	% nacionalne omotnice
OBVEZNA PRIMJENA		
1.	OSNOVNO PLAĆANJE (do 3% nacionalne omotnice u OP)	Ostatak (nakon oduzimanja od ukupne omotnice iznosa utvrđenih za pojedine mjere) 30 – 50%
2.	Prakse korisne za okoliš – „zeleno plaćanje”	30%
3.	Mladi poljoprivrednici	do 2%
IZBORNA PRIMJENA		
4.	Preraspodijeljena plaćanja	5 - 30%
5.	Proizvodno vezana potpora	do 15% (u tome 2% za proteinske kulture)
6.	Mali poljoprivrednici - pojednostavljena shema	do 10%
7.	Područja s prirodnim ograničenjima	do 5%

22

Kad govorimo o modelu izravnog plaćanja trenutno je u tijeku javna rasprava. Do 8. mjeseca zapravo moramo javiti po kojem ćemo modelu izravnih plaćanja, jer novi reformski paket zajedničke poljoprivredne politike mijenja način izravnih potpora. To nije više samo regionalna omotnica odnosno osnovno plaćanje, nego uz nju kao obavezno moramo koristiti i *greening* (prakse korisne za okoliš), odnosno „zeleno plaćanje“, koje je u iznosu oko 30% za osnovno plaćanje ovisno o modelu izbornih primjena. Shema plaćanja će nam ostati 30 do 50%. Mladi poljoprivrednici maksimum je 2%. U ovoj izornoj primjeni izuzetno nam je važno, izabrali smo zapravo tri modela. To su proizvodno vezana plaćanja 13 plus 2% s kojim ćemo zapravo direktno ići na određene sektore koje smatramo da su nam važni i koji su između ostalog spomenuti ovdje: voće i povrće, ali i sektor mliječnog govedarstva, tovnog govedarstva, proizvodnja šećerne repe, maslinovo ulje. Smatramo da su to sektori koje ćemo dodatno poticati kroz proizvodno vezana plaćanja. Mali poljoprivrednici do 10% shema plaćanja za male poljoprivrednike do 10% da bi zapravo pomogli IDS. Onaj nepovoljni omjer u površinama i obrazovnom dijelu promjeni kroz ove dvije mjere za mlade i male poljoprivrednike i imamo područja s privremenim ograničenjima do 5%.

IPARD 2007-2013

- 21 natječaj i 1202 zaprimljene prijave → očekivana iskorištenost sredstava oko 74%
- nastavak provedbe IPARD programa - samo mjere 101 i 103 i mogućnost korištenja sredstava EAFRD – raspisivanje natječaja u 2014. godini
- mogućnost plaćanja projekata IPARD mjera 202, 301 i 302 sredstvima EAFRD preduvjet potrošena IPARD omotnica – bez raspisivanja natječaja u 2014. godini

23

Kad sam govorio o IPARDU ovdje su podaci od 2007.-2013. Podaci za 2010. i 2011. godinu ukupno govore da od 52 milijuna eura koliko smo imali na raspolaganju ni 2 milijuna eura nismo iskoristili. 50 milijuna eura je propalo, odnosno vraćeno je u proračun Europske unije.

2012. godine smo imali već iskorištenje oko 60%, 2013. godine smo na 80%. 2014., 2015., 2016., tri zadnje godine ćemo imati ukupno iskorištenje 100% cjelovita omotnica. Govorimo negdje o prosječno oko 26 milijuna eura, tako da bi završili za cijelo programsko razdoblje negdje sa iskorištenjem sredstava 74%.

IPARD se nastavlja u iduće dvije godine s tim što s obzirom da program ruralnog razvoja u 2014. godini je, zapravo programska godina, godina kada IPARD koristi Republika Hrvatska, ali plaća iz fonda ruralnog razvoja. Onog trenutka kad završimo s IPARD-om, a završit ćemo negdje s 9. mjesecom raspisujemo nove natječeaje po programu ruralnog razvoja, a samo potpisane ugovore nastavljamo unazad dvije godine i njih imamo preko 100%.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE 2014.-2020.

- iz ponuđenog paketa mjera, RH se temeljem sektorskih analiza, identificiranih potreba i javne rasprave održane u ožujku i srpnju 2013. odlučila na provedbu 16 mjera
- dio EAFRD omotnice (15%) koristit će se za izravna plaćanja

NAJVAŽNIJE POTREBE IDENTIFICIRANE U PROGRAMU

- Povezivanje poljoprivrednih proizvođača (poljoprivredni proizvođači nisu organizirani udruženi, gospodarstva su usitnjena),
- Nužnost povećanja dodane vrijednosti proizvoda (diversifikacija PG-a),

24

- Povećanje konkurentnosti i produktivnosti rada u sektoru poljoprivrede i prerade (zastarjela tehnologija, strojevi, oprema i objekti),
- Uključivanje mladih u sektor poljoprivrede (nepovoljna starosna struktura PG)
- Povećanje stupnja korištenja informacijskih tehnologija,
- Uvođenje sustava informiranja, savjetovanja, te cijeloživotnog obrazovanja i usavršavanja,
- Izgradnja sustava navodnjavanja i odvodnje,
- Korištenje tehnologija koje smanjuju negativan utjecaj poljoprivrede na tlo, vodu i zrak
- Očuvanje genetskih resursa,
- Razvoj i poboljšanje lokalne komunalne, socijalne, gospodarske i komunikacijske infrastrukture,
- Povećanje razine korištenja energije iz obnovljivih izvora.

25

Program ruralnog razvoja, imali smo nekih oko 25, 26 mjera na raspolaganju. Izabrali smo 16 mjera i napravili smo široku javnu raspravu i sve vjerovnike i potencijalne korisnike smo informirali: od Gospodarske, Obrtničke, Poljoprivredne komore do samih poljoprivrednih proizvođača diljem Hrvatske.

Najvažnija mjera koju imamo je mjera za ulaganje u kapitalne investicije gdje ćemo koristiti oko gotovo 35% i koja će direktno podići konkurentnost hrvatskih proizvođača kako u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji tako i u prehrambenom dijelu.

Važno je napomenuti ovdje da smo i s obzirom na ovu katastrofu koja je spomenuta unazad tri tjedna uspjeli s Komisijom dogovoriti pretprogramiranje, odnosno novu mjeru za obnovu poljoprivrednih potencijala na područjima pogođenim katastrofama i elementarnim nepogodama gdje smo osigurali 29 milijuna eura u programskom razdoblju koja će se moći koristiti za obnovu poljoprivrednih objekata, farmi, mehanizacije, strojeva i višegodišnjih nasada u iznosu prihvatljivih troškova od 100%. Očekujemo u 9. mjesecu raspisivanje tih natječaja.

Dvije velike mogućnosti su nam dakle kvalitetan izbor modela sustava poticaja za izravne potpore i što više projekata i bolje korištenje sredstava iz programa ruralnog razvoja. Samo komparacije radi govorio sam o iskorištenju IPARD-a koji je bio prosječno 26 milijuna eura godišnje. Ovdje ćemo imati u programu ruralnog razvoja gotovo 10 puta više zato što imamo pravo povući određena sredstva iz drugog stupa u prvi, odnosno povećati iznos koji koristimo za direktne potpore.

PRAVO KORIŠTENJA OZNAKA I ZAŠTITA **samo certificirani proizvođači**

PRIJELAZNA NACIONALNA ZAŠTITA

- počinje nakon slanja zahtjeva za registraciju u EK
- vrijedi samo na području RH, ne na EU i međunarodnom tržištu
- važeća je do donošenja konačne odluke EK o registraciji

ZAŠTITA NA EU RAZINI

- nakon registracije naziva proizvoda i upisa u EU DOOR bazu podataka
- važeća je na zajedničkom tržištu EU, a kroz međunarodne ugovore i na tržištima trećih zemalja

30

**ZAŠTITA AUTOHTONIH PROIZVODA
PROIZVODI U POSTUPKU REGISTRACIJE NA EU RAZINI
- ZAHTJEVI PROSLIJEĐNI EUROPSKOJ KOMISIJI**

1. Istarski pršut – ZOI
2. Varaždinsko zelje - ZOI
3. Ekstra djevičansko maslinovo ulje Cres - ZOI
4. Baranjski kulen - ZOZP
5. Slavonski kulen/kulin – ZOZP
6. Drniški pršut - ZOZP
7. Dalmatinski pršut - ZOZP
8. Krčki pršut – ZOZP
9. Virovitička paprika – ZOZP
10. Dalmatinska maraska/Dalmatinska maraška – ZOI
11. Neretvanska mandarina - ZOI
12. Poljički soparnik/Poljički zeljanik/Poljički uljenjak – ZOZP
13. Ogulinski kiseli kupus/Ogulinsko kiselo zelje – ZOI
14. Meso zagorskog purana - ZOZP
  - *Lički krumpir – ZOZP (zahtjev će biti poslan u lipnju o.g.)*

31

Vezano za zaštitu ili – da se nadovežem na dekanicu – definiranje naše tradicionalne proizvodnje najbolji način na koji ćemo to moći napraviti je zaštita naših proizvoda oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog porijekla. Za sada smo na nacionalnoj razini pripremili i posebno vizualne znakove zaštite. Svi ti proizvodi, a govorimo o 14 proizvoda koji su zaštićeni pri ulasku u Europsku uniju, imamo rok do 1.7. ove godine da pokrenemo postupak zaštite na nivou Europske unije. Za svih 14 proizvoda je to pripremljeno u suradnji s proizvođačkim organizacijama. Zadnji koji šaljemo je za lički krumpir koji će biti poslan ovih dana i očekujemo da ćemo u proceduri bez nekih posebnih ograničenja uspjeti zaštititi sve ovo što smo imali zaštićeno na nacionalnoj razini, što nas ne sprječava da i dalje naši proizvođači, naše udruge proizvođača i nadalje predlažu zaštitu. Tu imamo veliki broj u resornoj upravi koja to odrađuje.

ZAŠTO REGISTRACIJA I ZAŠTITA?

- ✓ isticanje posebnosti kvalitete proizvoda u smislu njegovih karakteristika, metoda dobivanja, podrijetla itd.
- ✓ povećanje prepoznatljivosti proizvoda
- ✓ povećanje prepoznatljivosti zemljopisnog područja i zemlje u kojoj se proizvodi
- ✓ povećanje konkurentnosti proizvoda i prodaje
- ✓ postizanje veće cijene što znači veći profit proizvođačima
- ✓ obogaćivanje turističke gastronomske ponude
- ✓ garantiranje da se kvaliteta proizvoda nalazi pod posebnom kontrolom
- ✓ sprečavanje neovlaštenog korištenja registriranog naziva i narušavanje ugleda

32

Zašto nam je to važno? Zato što ističemo posebnosti, povećavamo vrijednost samog proizvoda i bolje se pozicioniramo s tom dodanom vrijednošću proizvoda na tržištu.

PROMOCIJA KVALITETE POLJOPRIVREDNIH I PREHRAMBENIH PROIZVODA

EU PRORAČUN – 50 milijuna EUR/godišnje

- ⊙ za promociju EU poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na EU i non-EU tržištu

SUFINACIRANJE

- ⊙ 50% EU sredstva
- ⊙ 30% DČ proračun
- ⊙ 20% UDRUŽENJE PROIZVOĐAČA

SUFINANCIRAJU SE:

- ⊙ promotivni programi koji promoviraju kvalitetu, nutritivnu vrijednost, proizvodne metode – ekološka i integrirana proizvodnja, sigurnost proizvoda, podrijetlo samo za proizvode OI, OZP I OZTS kroz reklamne kampanje na TV-u, radiju, Internetu i tisku i sudjelovanje na sajmovima i natjecanjima

POSTUPAK:

- ⊙ EU raspisuje javni poziv 2 puta godišnje
- ⊙ KORISNICI SU UDRUŽENJA PROIZVOĐAČA koji izrađuju PROGRAME
- ⊙ Nadležna tijela DČ provode evaluaciju i odabir PROGRAMA na nacionalnoj razini prije slanja zahtjeva na EU razinu

33

I još nešto što je izuzetno važno, jer danas ovdje ima jako puno predstavnika i iz realnog sektora, je kao udruženje proizvođača dobro pripremiti i kandidirati za ovu mjeru koja nam se otvara, a to je mogućnost promocije poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na tržištu Europske unije i na trećim tržištima. Na raspolaganju je 50 milijuna u ovoj godini. Za iduće razdoblje bi to bilo godišnje oko 200 milijuna. Polovica sredstava nam dolazi iz EU

proračuna, a 30% ćemo osigurati u državnom proračunu, a oko 20% je na udruženjima proizvođača. Sufinanciraju se zapravo promotivni programi i marketing i promocija na unutarnjem tržištu i na trećim tržištima. Zahvaljujem. Nadam se da nisam bio predugačak. (Pljesak)

PREDSJEDNIK:

Hvala. Evo čuli smo gospodina ministra, profesoricu. Drago mi je da ovdje imamo i druge koji donose političke odluke, gospodu župane. Drago mi je da ste tu, rektore Zagrebačkog sveučilišta - sadašnjeg i budućeg. Ali, da konačno čujemo i nekoga tko je proizvođač. Gospodin Mirko Ervačić je poduzetnik. Učinio je vrlo dobre napore, uspjeh je ostvario na tržištu pa bi bilo zanimljivo s njegove strane čuti što je to dobro, a što je to loše u našem sustavu. Izvolite.

MIRKO ERVAČIĆ:

Gospodine predsjedniče, dame i gospodo. Kao što je predsjednik rekao ja dolazim iz realnog sektora. Moja će prezentacija biti nešto malo drugačija. Ne mogu na početku reći da sam došao da se zahvalim na časti, više je bila na neki način obaveza. Kažu ljudi „kada je čast onda ćeš pokazati dobre trendove, pokazat ćeš dobre rezultate“. Ja ovaj dio ne mogu tako nazvati. Napravio sam jedno stanje koje je po meni realno i vidjet ćete da ti trendovi, ti rezultati i ti podaci koje mi imamo u zadnjih dvadeset godina, niti idu u dobrom smjeru niti su po struci i po meni dobri.

Proizvodnja jučer, danas, sutra...

Napravili smo na neki način jedan presjek da se vidi što je to bilo jučer, što je to u nekim zemljama danas, a što je to realno, iskreno kod nas danas. Ne tako davno prije nekih 20-25 godina mi smo imali proizvodnju koja je bila veća od 10% udjela društvenog proizvoda države. Danas smo pali na nekih 2,8%. Činjenica je da smo imali – što su svi skupa do sada govornici malo naveli – neke kombinata, imali smo neka udruženja koji su radili, koji su imali struku, koji su imali znanje, koji su vodili gospodarstvo, koji su izvozili 80-ih, 90-ih godina i bili vrlo jaki.

Raspad kombinata

- Nekadašnji nositelji poljoprivredne proizvodnje i prerađivačke industrije 70-ih su godina ostvarivali **najveći izvoz** u tadašnjem gospodarstvu
- Politikom vlade do kraja devedesetih kombinati su **uništeni**, zemljište se potpuno zapušta, štale se prazne, a infrastruktura se urušava.

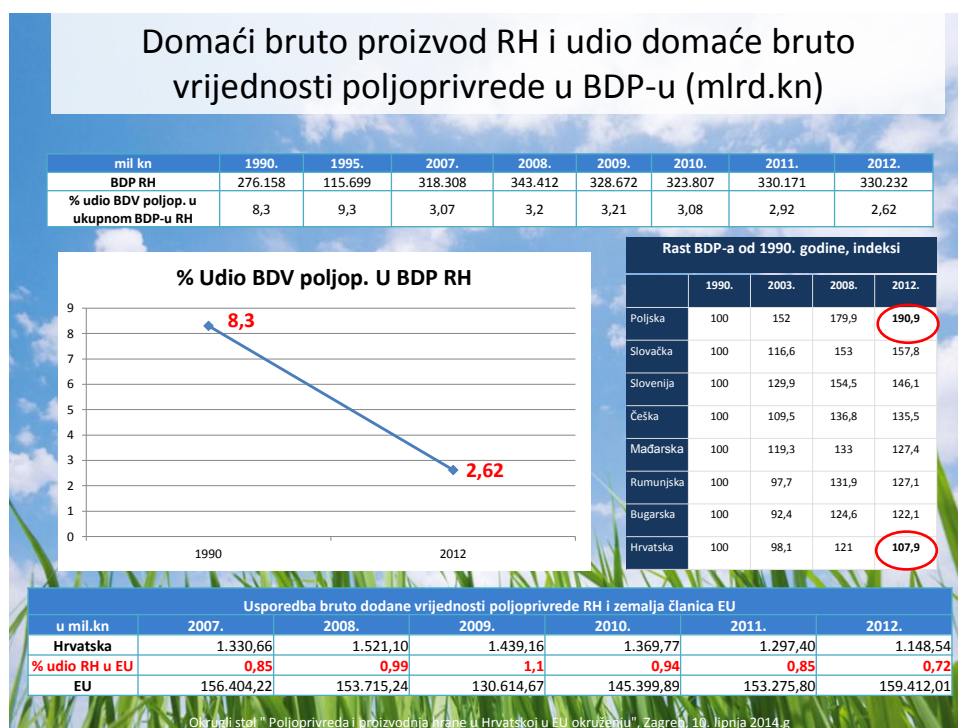

- Istovremeno ulaskom RH u WTO sve se više manifestira **deficit u robnoj razmjeni** s inozemstvom
- Nakon potpisivanja predpristupnog ugovora s EU poljoprivrednike se prisiljava na podizanje nepotrebnih gospodarskih objekata, na zaduživanje lihvarskih kamatama, a stranom se kapitalu dopušta diktiranje njihovih, za nas nepovoljnih, pravila igre

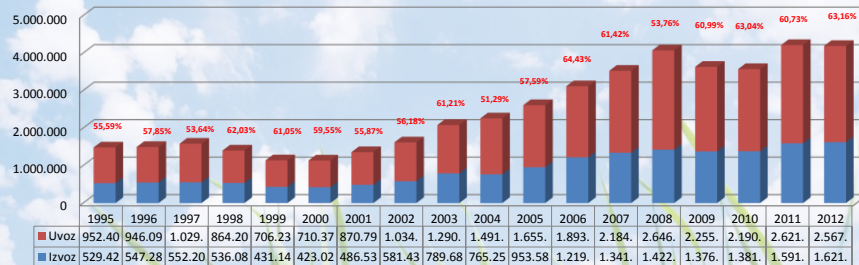
Kad je došla 1990. godina počinje se s raspadom kombinata. Poljoprivredne površine se dijele onima koji baš i nisu bili stručni da ih preuzmu. Iza toga napuštaju se farme, napušta se ozbiljna proizvodnja i vi ćete vidjeti kako ti trendovi uvjetuju jedan dosta veliki pad proizvodnje, *apropos* toga jedan dosta veliki pad izvoza i stvaranje negativnih bilanci uvoza i izvoza.

Isto tako moram biti iskren i reći, operativni programi koji su bili pokrenuti 1990-ih i 2000-ih godina, pogotovo govedarstva i svinjogojstva - često puta ste sada svjedoci na televizijama u poljoprivrednim emisijama i sredstvima informiranja - zatvoreno je sve, ništa ne radi, ne mogu se vratiti dugovi, ne mogu se vratiti krediti. Na drugoj strani uvoz raste.

Samo da vam pokažem što su to 1990-e godine, što je to 2012. godina. Podaci koji su bili u poljoprivrednoj proizvodnji, podaci koji su danas. Isto tako ako pogledate malo indekse gdje pada Hrvatska u Europskoj uniji i gdje su druge zemlje. Što se tiče indeksa ne moram govoriti, vidite gdje su oni u odnosu na druge zemlje.

Vanjsko trgovinska bilanca poljoprivrednih proizvoda mil.USD

Usporedba proizvodnja odabranih proizvoda u RH i EU u .000 t

	Σ	Žitarice	Pšenica	Raž	Ječam	Kukuruz	Krumpir	Šećerna repa	Soja	Uljana repica
Hrvatska		2.728,70	999,70	2,40	235,80	1.297,60	151,30	919,20	96,70	26,40
% udio RH u EU		1,10	0,80	0,03	0,40	2,20	0,30	0,90	11,30	0,20
EU		255.113,90	127.056,70	9.329,50	54.665,80	58.591,70	45.438,90	102.408,80	852,90	17.314,90

Okrugli stol "Poljoprivreda i proizvodnja hrane u Hrvatskoj u EU okruženju", Zagreb, 10. lipnja 2014.g

Vanjskotrgovinska bilanca, tu se svi slažemo tu je otprilike jedna milijarda dolara deficita, ali često puta ćete na jednoj strani imati jedan podatak, na drugoj strani drugi podatak, na trećoj strani ćete doživjeti treći podatak. Vrlo zanimljivo, ako pogledate Ministarstvo, ako pogledate Državni zavod za statistiku, ako pogledate ARKOD često puta imamo problem s poljoprivrednim zemljištem – ne znamo koliko ga je.

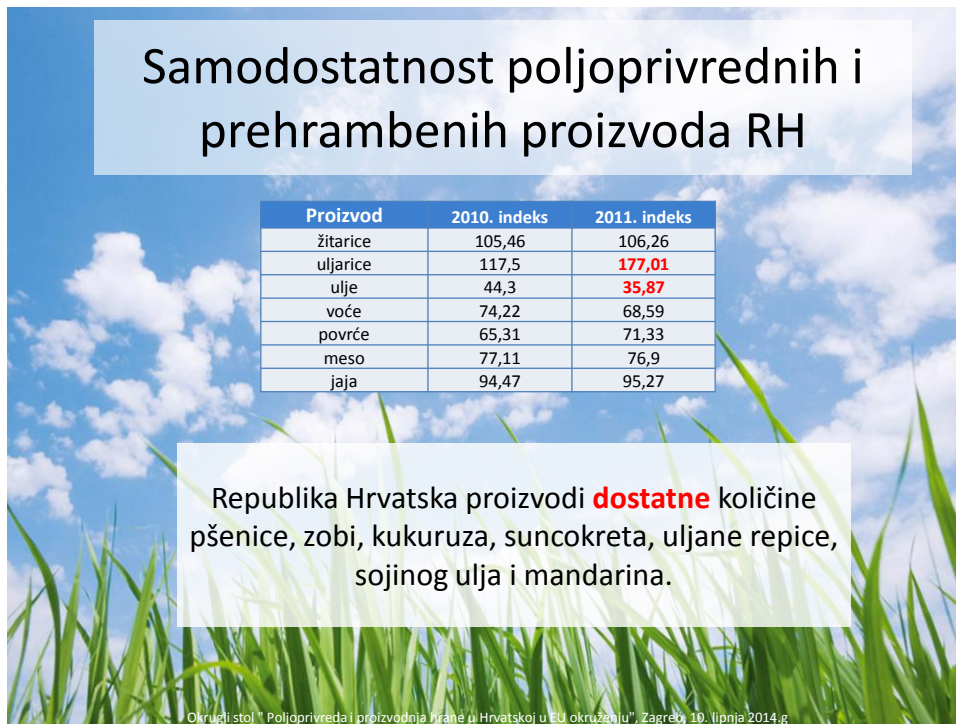
Obzirom na klimatsko zemljopisne pogodnosti
HRVATSKA
 može proizvoditi količine hrane dostatne za
25 milijuna ljudi

Popis stanovništva 2011. = 4.284.889

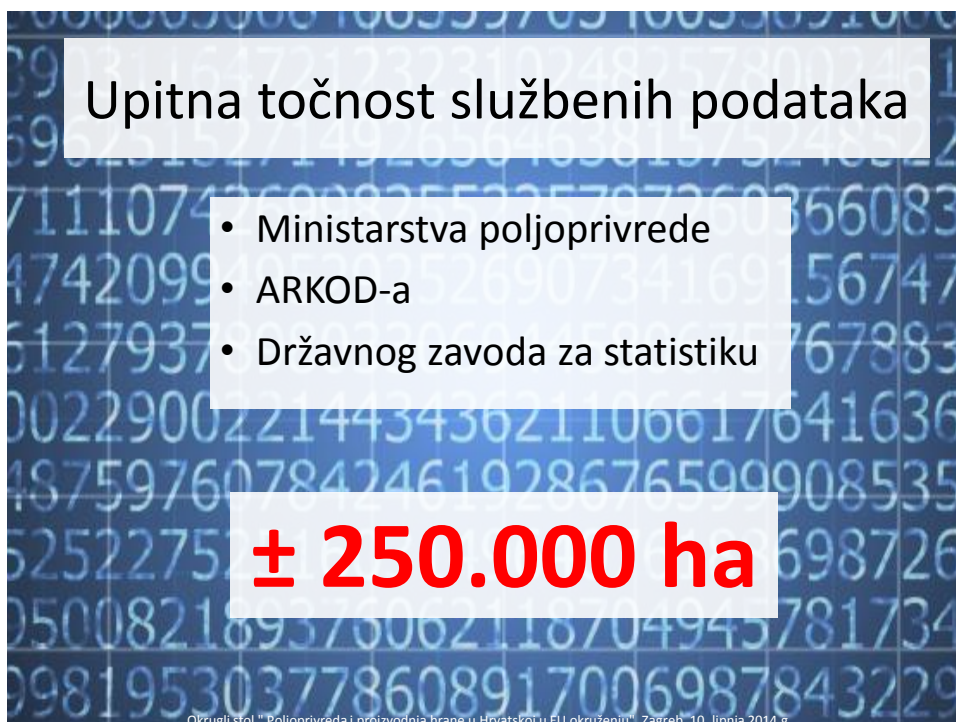
Okrugli stol "Poljoprivreda i proizvodnja hrane u Hrvatskoj u EU okruženju", Zagreb, 10. lipnja 2014.g

I onda se često puta pita, kada su ovakvi trendovi u zadnjih 20 godina, jesmo li mi kao zemlja sposobni prehraniti svoje ljude, posjedujemo li klimatske, stručne, radne navike i

resurse da bi to mogli napraviti. Jesmo. Prema svemu onome što imamo. Ovo je brojka ljudi koju bi mi mogli hraniti bez ikakvih problema. Prema zadnjem popisu ovo je brojka koliko nas ima.

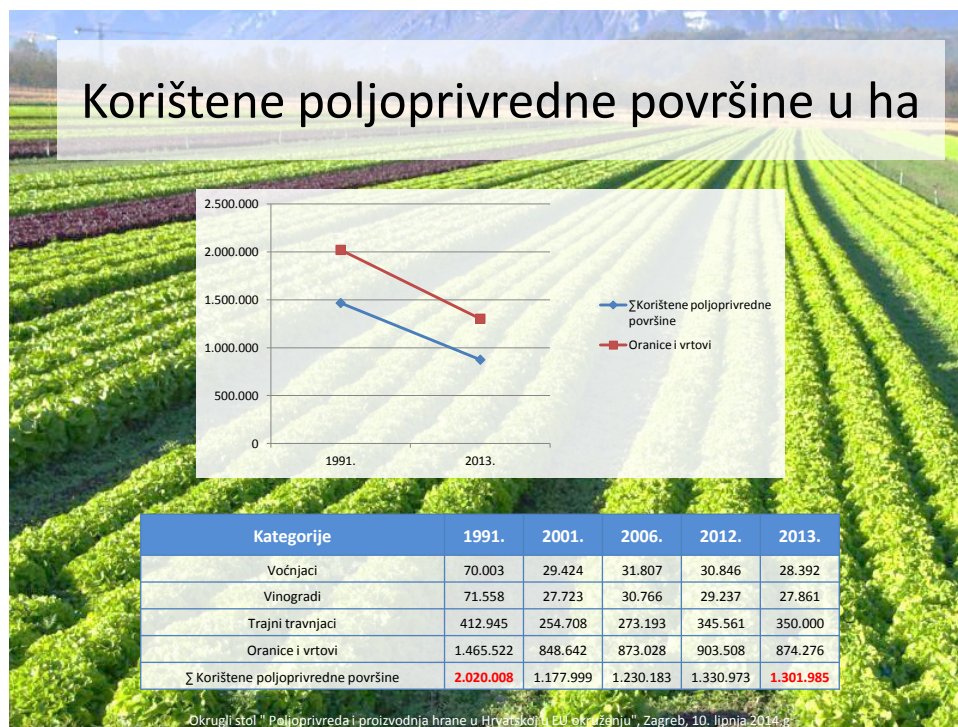

Ovo su podaci naših samodostatnosti, znači samo žitarice i uljarice su nešto što mi proizvedemo dovoljno za nas. Sve drugo nemamo i niti je dosta.

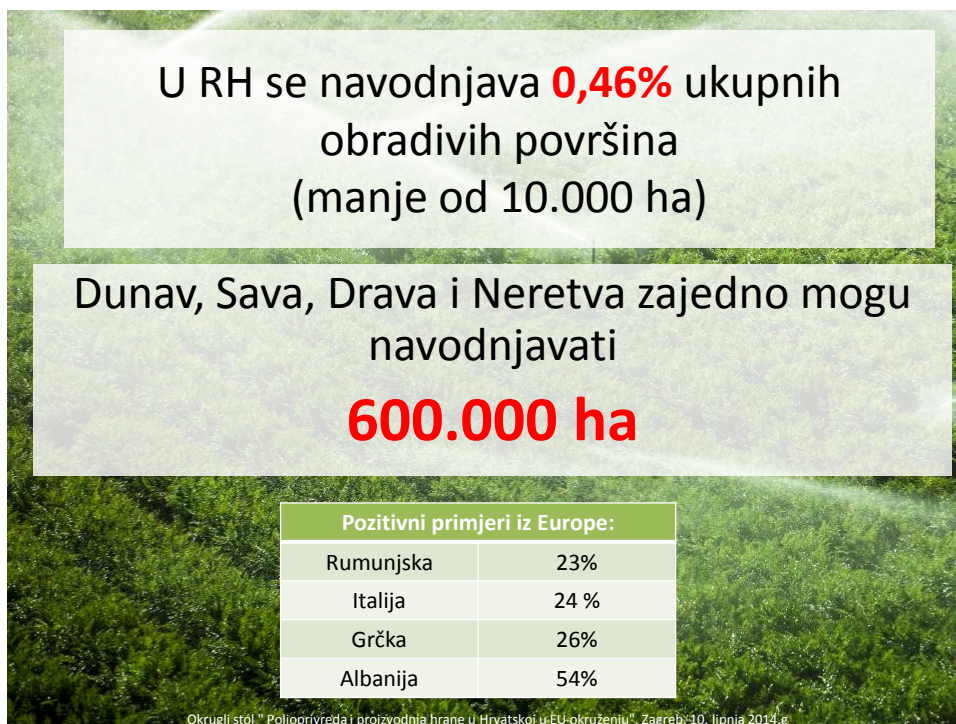

Oprilike tri podatka, tri različita podatka. Probajte to potražiti u Hrvatskoj. Uvijek ćemo kazati da je to 4,6 hektara, da je to 5,3 hektara, da je to 0,46 hektara, da je to 0,53 hektara... Puno podataka, nigdje stvarnoga i ne znam smijem li reći nigdje točnoga.

Korištenje poljoprivrednih površina isto tako velika je odgovornost i mene, ja sam dio toga i vjerojatno cijeloga ovoga skupa ovdje, da nam se događaju jedni trendovi čije su krivulje u svijetu drugačije. Neki Nizozemci koji se bore s morem otimaju poljoprivredne površine, a mi one koje imamo ne obrađujemo. Ne obrađujemo, imamo vojsku nezaposlenih, imamo vanjskotrgovinske bilance samo u hrani jednu milijardu američkih dolara.

Ovaj podatak neki koji je bio dosta relativno točan, kad sam ih ja gledao površine su se nešto malo povećale, a sad ćemo reći da imamo jednu Savu, da imamo jedan Dunav, da imamo jednu Dravu i da imamo jednu Neretvu. Često puta sam bio na fakultetima, često puta smo razgovarali, podaci kažu da možemo raditi 600 000 hektara. Je li podatak od 10 ili 18 koji je danas rekla profesorica ili ministar, manje je bitno ništa značajno ne mijenja je li 0,46, 0,53 kad u istom trenutku imate jednu Rumunjsku s 23, Italiju s 24, Grčku s 26, Albaniju s 54, a mi sve prilike imamo i onda s onog prvog slajda imamo slike gdje je velika suša ili s onog prvog slajda ili profesoričinog zadnjeg slajda gdje su velike poplave. Ništa nismo sebi prilagodili, ništa svoje nismo iskoristili, ali bitno je da dobro uvozimo.

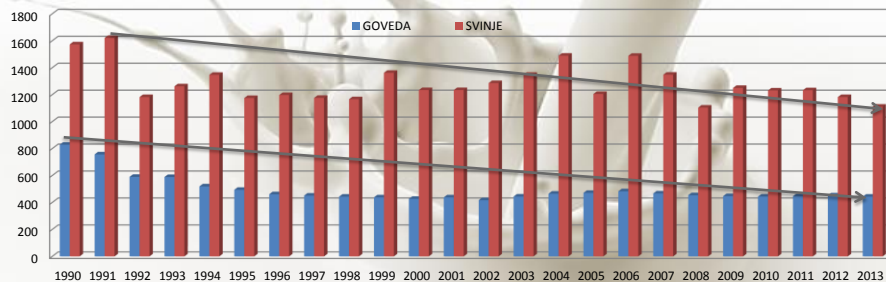
Govedarstvo i svinjogojstvo

- Hrvatska ima najveći pad proizvodnje mlijeka, čak **18,5%**
- Fond svinja smanjen za **30%** od 1990. do 2013. god
- EU u 2014. planira uvoz više od **300 tisuća tona govedine** te oko **200 tisuća tona mesa ovaca i koza**

Broj stoke u RH i EU .000 grla	goveda	svinje	ovce	koze
RH	413	1.084	611	65
% Udio RH u EU	0,5	0,8	0,8	0,6
EU	86.650	145.829	84.949	12.158

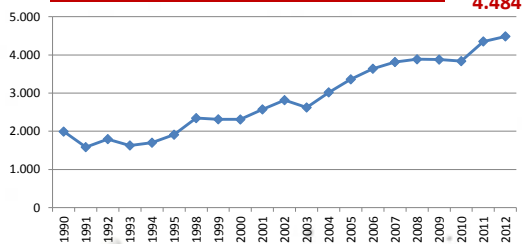
HRVATSKA	-18,5%	NIZOZEMSKA	+3,9%
MAĐARSKA	-6,4%	NJEMAČKA	+1,4%
ITALIJA	-4%	DANSKA	+1,3%
SLOVENIJA	-3,7%	BELGIJA	+0,4%
AUSTRIJA	-2%		

Kretanje broja goveda i svinja

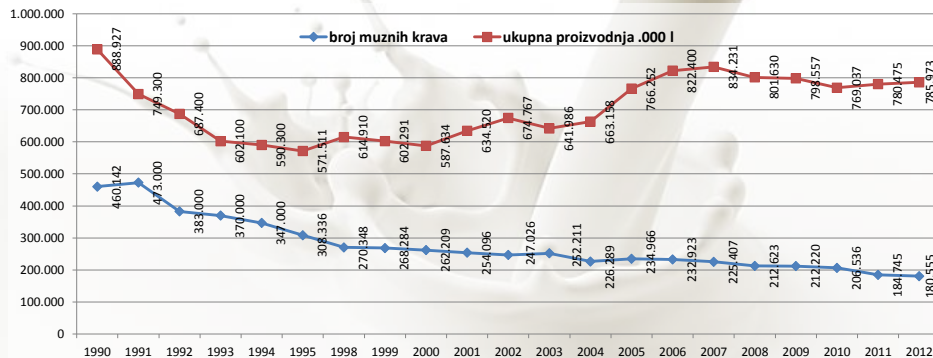
Par podataka ću reći što se tiče industrija u kojima i ja jesam. Znači nitko u Europskoj uniji nema pad proizvodnje mlijeka kao što ima Hrvatska, čak 18,5%. Tu je i Mađarska s padom, Italija, Slovenija i Austrija. Imamo zemlje koje su isto tako u rastu. Svinjogojstvo isto tako 30% pad. Taj podatak ste dobili, vidjeli. Ovo su opet neki podaci gdje smo mi u odnosu na Europsku uniju. Rijetko gdje i rijetko u kojem podatku dođemo do 1%. U pravilu to je 0,2, 0,3 do 0,7% europske proizvodnje.

Prosječna proizvodnja u RH mlijeka po kravi

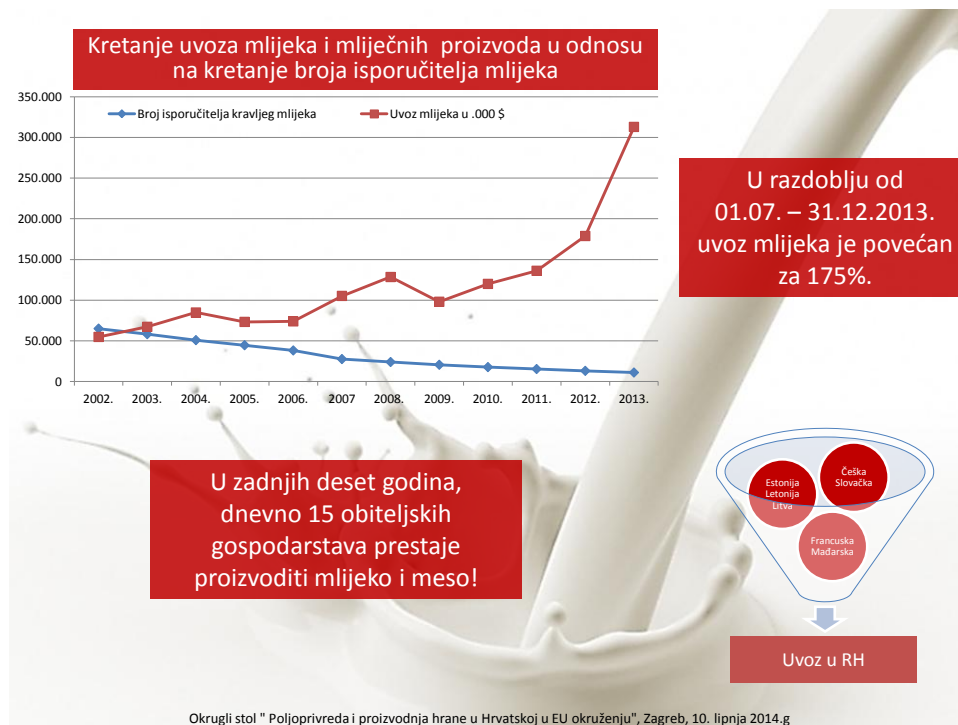

Prosječna proizvodnja mlijeka u SAD: 9.463 litara/kravi

Prosječna proizvodnja mlijeka EU: 6.800 litara/kravi, koliko je Njemačka proizvodila prije 30 godina

Ovo su neki trendovi koje mi imamo i koji nas kao ljude i kao struku moraju početi brinuti. Ovo je nešto što mi imamo, čime se niti blizu ne smijemo hvaliti i ovo je nešto za što se moramo definitivno jako zabrinuti. Ovo je naša prosječna proizvodnja mlijeka. Vidite što se to događa u Americi i vidite što je to prosječna proizvodnja u Europskoj uniji, a ta proizvodnja je bila unazad 30 godina samo u jednoj Njemačkoj. Ovo su trendovi koji se isto tako mogu vidjeti kod nas.

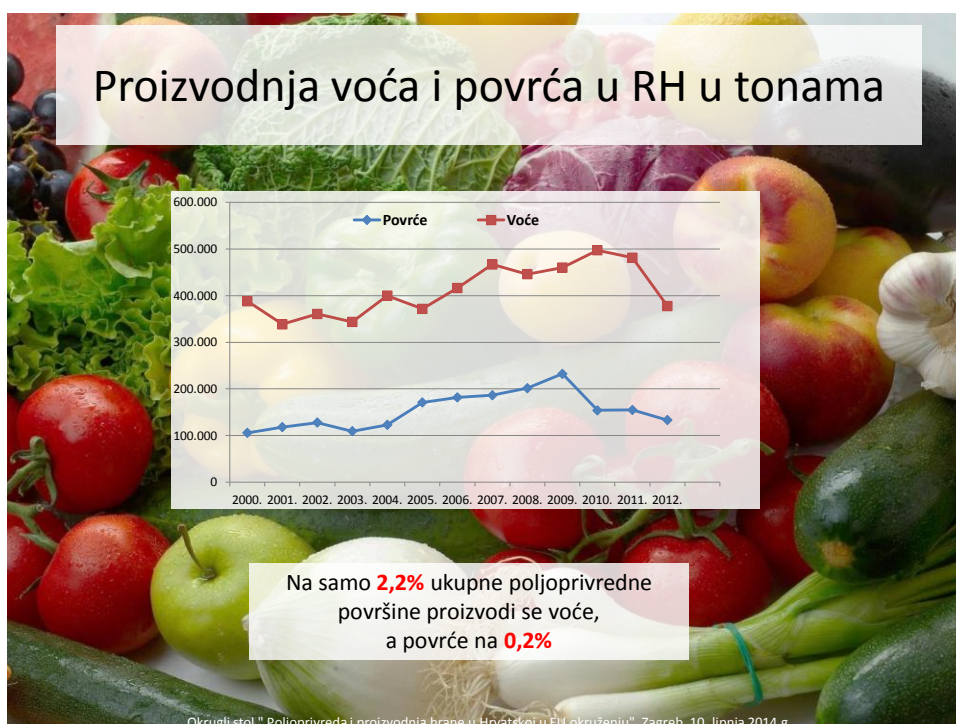

Ovo je nešto što je naša istina. Znači kako se događa pad obiteljskih gospodarstava koji rade proizvodnju mlijeka i mesa, kakav je taj pad. Na drugoj strani imamo jedan veliki rast, a pogotovo od 1. 7. 2013. gdje je samo mlijeko, rast mlijeka i mliječnih proizvoda uvećan za 170%.

Ovo su neki podaci koji su definitivno u velikom dijelu pokazivanja i uspoređivanja brojki tu negdje. Ovo je nešto što Hrvatska gubi da li lošim gospodarenjem, lošom strategijom, neznanjem? Možemo postaviti petsto pitanja, ali 2,5 milijardi kuna gubimo samo na jednome dijelu. Na drugoj strani od ulaska u EU do ožujka 2014. rast uvoza svinjskoga mesa iznosi 320%.

Proizvodnja povrća, samo ću reći jedan podatak da samo na 2,3% ukupne poljoprivredne površine mi radimo voće, a na 0,2% poljoprivredne površine radimo povrće. Povrće i voće sami su između 240 i 270 milijuna dolara uvoza svake godine.

RH je u posljednjih 13 godina uvezla hrane u vrijednosti od gotovo **11 milijardi \$** više no što je izvezla, što znači da smo pojeli **petinu akumuliranog duga zemlje**

Taj trend **raste**, pa na manjku hrane godišnje **gubimo 2-3% potencijalnog rasta BDP-a**

Poljoprivrednici zbog pada cijena poljoprivrednih proizvoda nakon ulaska u EU **bilježe minuse**, dok trgovački lanci višim cijenama, ubiru **ekstraprofite**.

Uvoz voća i povrća 2002./2012.				
	Godina	Količina u t	Vrijednost u 000\$	Zemlje uvoza
Krumpir	2002.	12.300	4.700	Nizozemska Njemačka
	2012.	23.000	12.300	Cipar
Rajčica	2002.	9.500	4.500	Nizozemska Španjolska
	2012.	10.400	11.900	Italija
Luk	2002.	7.700	2.100	Nizozemska Austrija
	2012.	12.300	4.900	Makedonija
Naranča	2002.	25.900	8.400	Grčka Španjolska
	2012.	27.400	19.500	JAR
Limun	2002.	10.900	4.400	Španjolska Argentina
	2012.	12.000	12.400	Turska

Okrugli stol " Poljoprivreda i proizvodnja hrane u Hrvatskoj u EU okruženju", Zagreb, 10. lipnja 2014.g

Ovo je jedan podatak i kad probamo zbrojiti deficit uvozne bilance poljoprivrednih proizvoda u zadnjih 13 godina, na neki način smo pojeli 11 milijardi dolara više, a to je otprilike toliko akumuliranoga duga Hrvatske. Tu se vidi što su naši trendovi i kuda idemo.

Neke od posljedica neorganiziranosti i nebrige za poljoprivredu

- ✘ Smanjenje površina koje se obrađuju
- ✘ Raslojavanje i starenje sela
- ✘ Propadanje OPG-a
- ✘ Poljoprivredni proizvođač sve manje je proizvođač, a sve više socijalna kategorija
- ✘ Povećanje finansijskih nameta dovodi do stagnacije ili propadanja malih i srednjih gospodarskih subjekata
- ✘ Drastično povećanje uvoza hrane
- ✘ Nedovoljna implementacija struke i znanosti u realan sektor
- ✘ Povlačenje sredstava iz EU fondova upitno i nedostatno

Okrugli stol " Poljoprivreda i proizvodnja hrane u Hrvatskoj u EU okruženju", Zagreb, 10. lipnja 2014.g

Ovo su samo neke posljedice neorganiziranosti i nebrige za poljoprivredu znači smanjenje poljoprivrednih površina koje se obrađuju, raslojavanje i starenje sela isto tako. Podatak – taj slajd mi fali ovdje, jako je dobar bio – ako je to nekih 4,6 ili 5 hektara po jednom obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu i pored toga moramo reći da je to 1,2 uposlenih. Profesorica je napravila da je to Amerika nekih 180 do 200 hektara, Kanada je preko 250. Unutar Europske unije je to od 60 do 80, a mi pričamo o 4,6 ili 5. Tu se jako moramo zabrinuti.

Poljoprivredni proizvođači su sve više socijalna kategorija, a sve manje su zapravo proizvođači. To je možda bila greška prije 15 godina kada smo krenuli s onom poljoprivrednom politikom „dajmo zemlju da riješimo socijalu“. Ja sam to sad malo jednostavno rekao, ali to je zapravo bilo tako.

Prošlo je 20 godina ili 15 nismo riješili socijalu, ali gospodo draga nismo napravili niti robne proizvođače koji mogu danas stati rame uz rame s nekim sebi sličnima u Europskoj uniji. Nemaju niti znanja, nemaju niti konkurentnosti, nemaju niti tradicije, nemaju niti mogućnosti, nemaju ništa. Tako da priče koje smo započeli prije 15 godina danas se reflektiraju loše i po socijalu, a loše i po neke robne proizvođače koji bi sutra trebali imati konkurentnost s nekima koji su puno jači i bolji.

Isto tako veliko povećanje financijskih nameta, drastično povećanje uvoza hrane, nedovoljna implementacija struke i znanosti u realni sektor. Često puta ćete na televiziji vidjeti jako puno nekompetentnih ljudi koji imaju nešto reći o poljoprivredi. Ja se ne sjećam u nekoliko godina zadnjih je li i jedan profesor ili jedan akademik imao priliku bilo koju minutažu na televiziji bilo što reći o toj struci koja je jako značajna za ovu državu. Isto tako i ovo povlačenje sredstava Europske unije veliko je pitanje umješnosti, hoćemo li ćemo biti Mađarska ili ćemo biti Poljska.

Umjesto zaključka

**Ako Republika Hrvatska može proizvesti hrane
dostatne za 25 milijuna ljudi, a ne proizvodi
niti za 4 milijuna postavlja se pitanje**

ZAŠTO I DALJE NE POSTOJI STRATEGIJA

Okrugli stol " Poljoprivreda i proizvodnja hrane u Hrvatskoj u EU okruženju", Zagreb, 10. lipnja 2014.g

Umjesto moga zaključka ja ću kazati samo ako Republika Hrvatska može proizvesti hrane dostatne za 25 milijuna zato što ima ljude, zato što ima takvu klimu, zato što ima takvo tlo, a ne proizvodi niti za 4 milijuna onda se može postaviti veliko pitanje zašto i dalje ne postoji neka strategija koja bi trebala dovesti do nekih drugačijih i boljih rezultata. Hvala lijepo. (Pljesak)

PREDSJEDNIK.

Gospođa Ružica Gelo iz Hrvatske gospodarske komore je naša slijedeća govornica. Izvolite.

RUŽICA GELO:

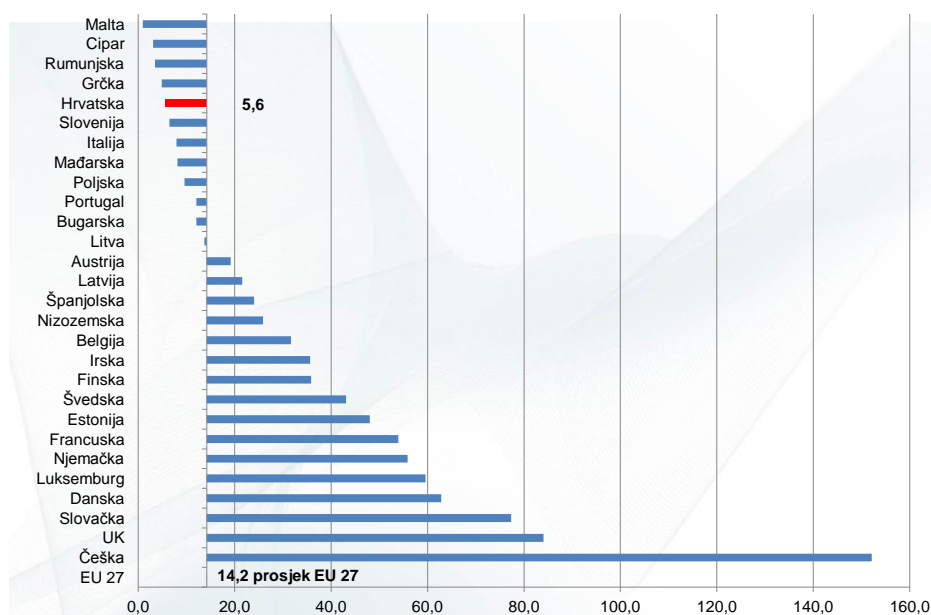
„Autonomnost hrvatske unutar Zajedničke poljoprivredne politike”

Ružica Gelo

Ured predsjednika, 10. lipnja 2014.

Uvaženi gospodine Predsjedniče, poštovane dame i gospodo. Meni je veliko zadovoljstvo da vas mogu pozdraviti u ime Hrvatske gospodarske komore i naravno u svoje osobno ime i zahvaljujem se što ćete poslušati moju današnju vrlo kratku prezentaciju, a u kojoj ću nastojati zapravo samo neke od ovih najvažnijih problema hrvatske poljoprivrede, ili barem kako ih ja vidim, sagledati u europskom kontekstu.

Struktura PG (ha/gospodarstvu)

Dakle i naša dekanica i prijašnji govornici su zapravo naglasili da je strukturni problem hrvatske poljoprivrede, primarne poljoprivredne proizvodnje, jedan od najvećih

ograničenja hrvatske poljoprivrede. Ako smo u posljednjih 10 ili 15 godina uspjeli povećati prosječnu veličinu farme sa 2-3 hektara na 5,6 hektara mi se i dalje nalazimo na samom začelju europskih zemalja i zapravo je vrlo teško očekivati da će doći do nekakve dramatične promjene po pitanju prosječne veličine farme u narednih nekoliko godina. Čak i ako budemo vrlo uspješni poput zemalja kao što su Latvija ili Slovačka koje su udvostručile svoju veličinu farmi tijekom desetogodišnjeg razdoblja mi ćemo biti na nekakvih 10-11 hektara i još uvijek vrlo, vrlo ispod prosjeka Europske unije.

Voće i povrće: Primjer Italije

	Hrvatska	Italija
Prosječna veličina gospodarstva (ha/gospodarstvu)	5,6	7,9
Vrijednost poljoprivredne proizvodnje (mlrd EUR)	2,6	48,5
Udio voća i povrća u vrijednosti poljoprivredne proizvodnje	12%	30%
Organiziranost sektora voća i povrća kroz PO & PG	-	47,3%

Zbog toga je možda dobro pogledati neke druge zemlje, a koje imaju sličan problem kakav ima i Hrvatska. Meni je osobno uvijek najdraži primjer Italije koja ima nešto veću prosječnu veličinu farme, ali možemo reći da je to zapravo isto.

Italija je zanimljiva i po tome da iako nije najveća država članica Europske unije predstavlja broj jedan ili broj dva po dodanoj vrijednosti u poljoprivrednoj proizvodnji Europske unije, znači zamjenjuju se Italija i Francuska.

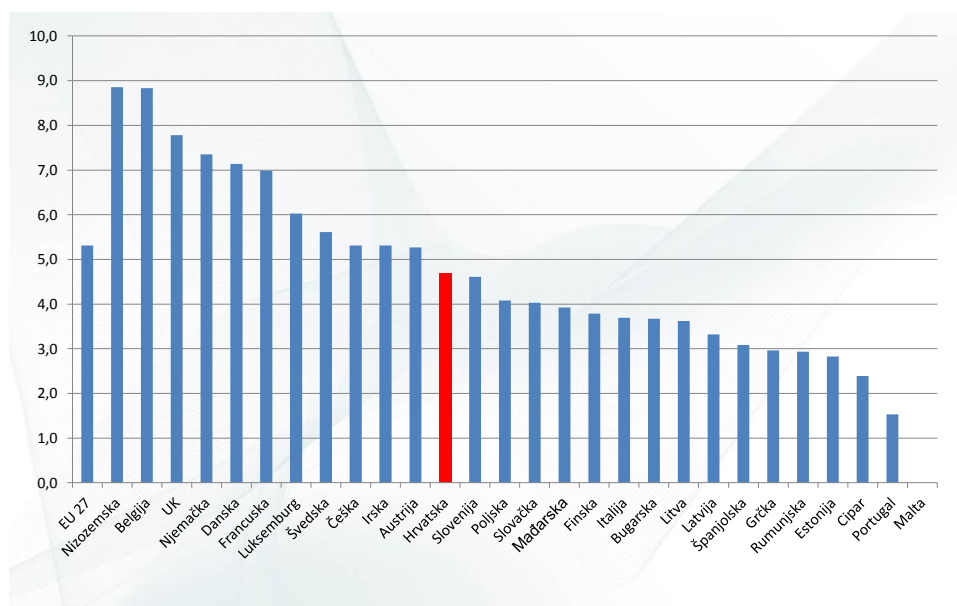
Međutim u strukturi poljoprivredne proizvodnje Italije, 30% čine proizvodi koji su radno i kapitalno intenzivno, intenzivni znanjem i to je voće, dok u tom slučaju taj postotak u Hrvatskoj iznosi svega 12% i ono što je zanimljivo da je zbog te male prosječne veličine farme bolja postignuta organiziranost sektora voća i povrća, odnosno da se gotovo polovica voća i povrća trži kroz proizvođačke organizacije.

Moguća rješenja za Hrvatsku:

- Bolja organiziranost
- Proizvodi veće dodane vrijednosti
- Zemljišna politika

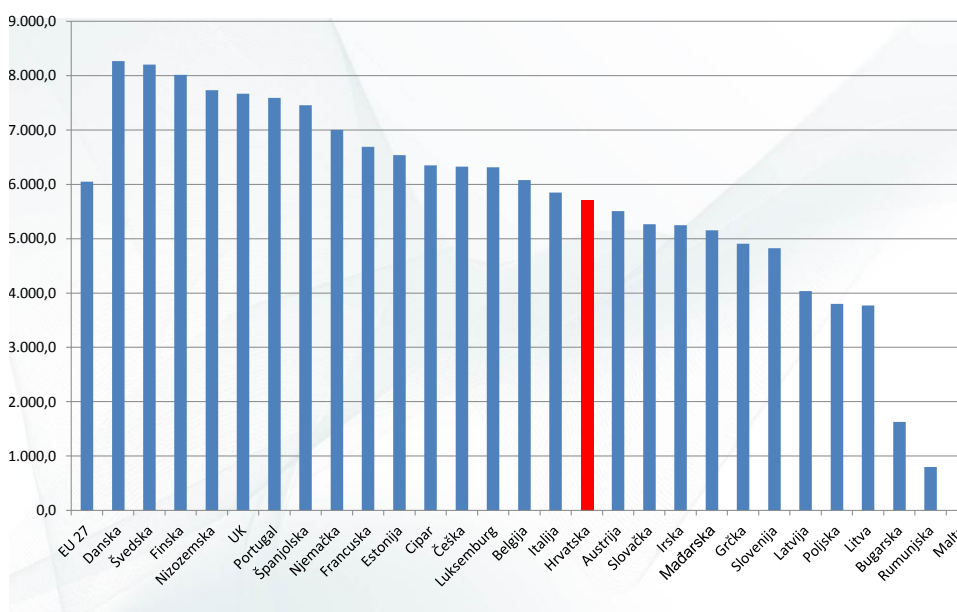
Znači ako usporedimo takav slučaj s Hrvatskom onda možemo reći da Hrvatska dio svojih problema u poljoprivredi, ovog temeljnog problema neodgovarajuće strukture poljoprivredne proizvodnje, može riješiti prelaskom na proizvode koji su veće dodane vrijednosti, da se za plasman tih proizvoda mora bolje organizirati i da jedno od rješenja sasvim sigurno jest i zemljišna politika, međutim da zemljišna politika nosi rješenje isključivo na dugi rok i da tu dolazi vrijeme kada će se morati postaviti pitanje ne samo više državnog zemljišta nego i poljoprivrednog zemljišta u privatnom vlasništvu, ali da će biti vrlo važno naći rješenja koja će biti pravedna što u našem društvu zapravo baš i nije uvijek slučaj.

Prosječni prinosi: Pšenica (t/ha)

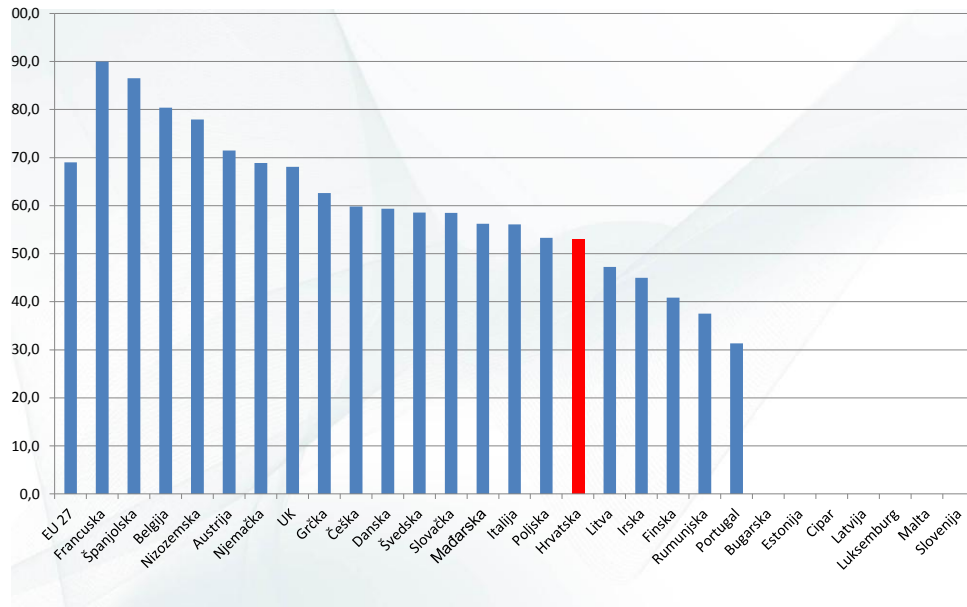
Drugi po meni možda čak i veći problem od prvog problema jest trajno zaostajanje prosječnih prinosa Republike Hrvatske za prosječnim prinosisima u Europskoj uniji. Radi se o zaostajanju u prosjeku od 30-50% i s tim da je zaostajanje zapravo za dobar broj proizvođača još veće, jer prosjek drastično dižu naši veliki proizvođači koji u pravilu imaju iznadprosječne prinose, dok je za velik broj malih obiteljskih poljoprivrednih proizvođača taj prosjek puno manji. Tako je recimo naš prosjek proizvodnje pšenice 5 tona po hektaru, u Francuskoj je 7.

Prosječni prinosi: Mlijeko (kg/kravi)

U mlijeku također zaostajemo za 30-ak posto, a kod jabuka je ta situacija još drastičnija.

Prosječni prinosi: Jabuke (t/ha)

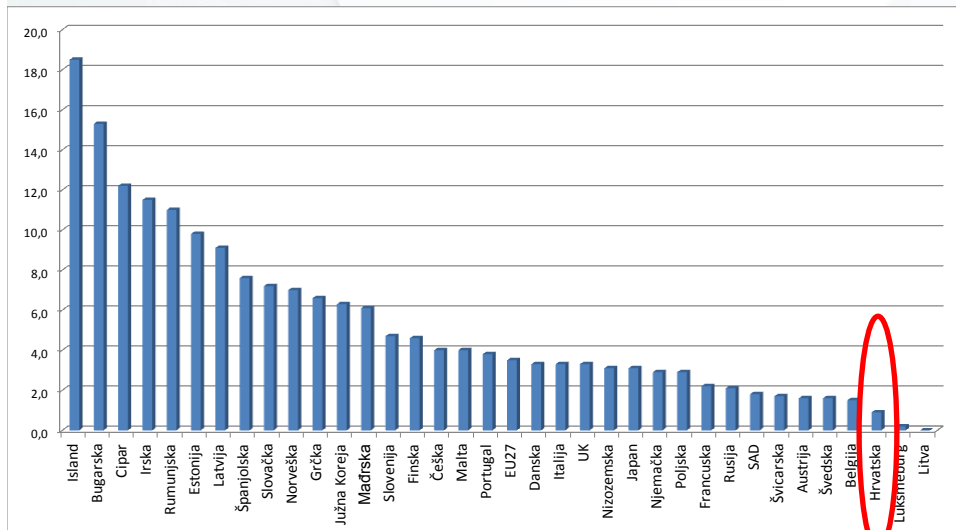
Dakle, htjela bih reći samo da nema tog poticaja i da nema te mjere potporne politike koja može nadoknaditi gubitak 30% dohotka uslijed smanjenog prinosa.

Moguća rješenja za Hrvatsku:

- Agrotehnika
- Genetika
- Hranidba i higijena
- Unaprjeđenje strukture PG
- Edukacija

Neka od rješenja mogućih za Hrvatsku svakako može pružiti agronomska struka te bolja agrotehnika, bolja higijena i hranidba stoke. I ono što je vrlo važno jest edukacija i trajno obrazovanje poljoprivrednika, bilo kroz formalne ili neformalne kanale obrazovanja.

Udio poljoprivrede u ukupnim državnim izdvajanjima za R&D-GBAORD (%)

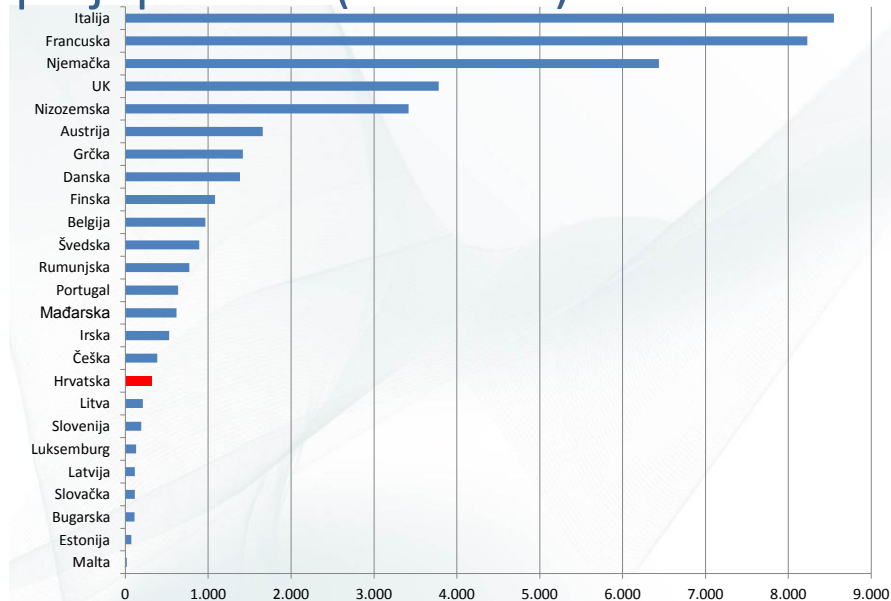

Izvor: EK

E, sad kad tu pogledamo kako stoji Hrvatska recimo po pitanju izdvajanja za istraživanje u sektor poljoprivrede onda znamo da generalno s ulaganjima u istraživanje i znanost Hrvatska stoji vrlo loše. Znači mi izdvajamo oko 0,75% BDP-a godišnje, a cilj Europe je 20-23%, a od tih 0,76% slobodno možemo reći da ništa ne izdvajamo za poljoprivredni sektor odnosno taj postotak zapravo iznosi svega 0,9%.

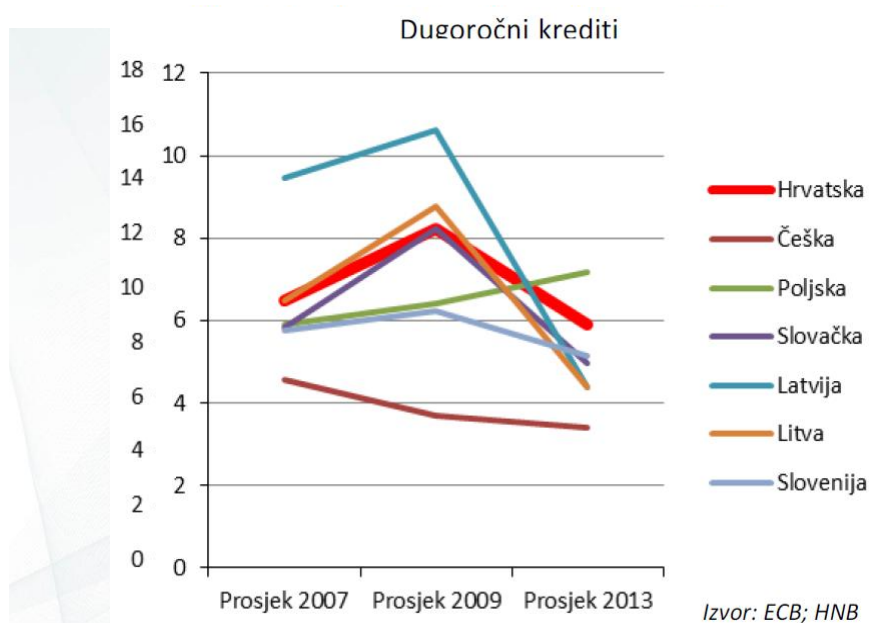
Vrlo su slični pokazatelji kada pogledamo izdvajanja po studentu ili učeniku, gdje mi izdvajamo svega 30% onoga što se recimo u Austriji izdvaja za obrazovanje u poljoprivrednom sektoru.

Bruto investicije u dugotrajnu imovinu u poljoprivredi (mln EUR)

Isto tako investicije u dugotrajnu imovinu u Hrvatskoj su vrlo male. Podatak za 2011. godinu pokazuje oko 227 milijuna eura, što je zapravo puno manje od alokacije koju mi imamo samo za drugi stup, gdje ćemo kada se pridoda nacionalna komponenta imati preko 400 milijuna eura. Dakle to ostavlja pitanje mogu li se sredstva drugog stupa potrošiti na investicije kojih u principu nema.

Izvori financiranja

Drugi važan problem kod financiranja poljoprivrede generalno je cijena kapitala, nespremnost bankarskog sektora da financira sektor poljoprivrede i ovdje možete vidjeti

usporedbu kretanja kamatnih stopa na kratkoročne kredite poduzetnika, ne sektora poljoprivrede jer takve podatke nemamo. Kod nas nemamo velikih *peek-ova*, velikih uspona, ali nemamo niti nekakvih većih padova. Uglavnom naše kamatne stope su na kratkoročne kredite, a još gore i na dugoročne kredite zapravo su još veće, jer prema podacima Europske središnje banke možete vidjeti da nakon Poljske naši poduzetnici plaćaju najveće kamate.

Dio rješenja

- Uvođenje financijskih instrumenata (kredit, jamstva, subvencija kamata, venture&seed kapital), i to kroz:
  - Europski fond za regionalni razvoj
  - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Dakle ovi problemi se ne mogu, naš sektor ih ne može riješiti. Oni su povezani s cijelim drugim nizom faktora, tj. stabilnosti države i slično. Međutim postoji dio rješenja koji se nudi kroz europske fondove, prije svega Europski fond za regionalni razvoj i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

Dakle 80% investicija danas u Hrvatskoj se financira kroz bankarski sektor. Bankarski sektor je vrlo nesklon zbog visokog rizika financirati sektor poljoprivrede i to se neće promijeniti pogotovo u uvjetima krize, tako da uvođenje financijskih instrumenata, instrumenata rizičnog kapitala kroz Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj može biti dio rješenja za problem kreditiranja, znači za subvencioniranje kamatnih stopa, za osiguravanje jamstava i slično.

Prehrambena industrija u RH

NKD	promet po zaposlenom, €	prividna proizvodnost rada, €	udio troškova zaposlenih u proizvodnji, %	investicije po zaposlenom, €
C10 - Proizvodnja prehrambenih proizvoda				
EU 27	195 577	38 880	13,15	7 100
RH	75 833	17 400	16,23	3 600
RH/EU 27, udio, %				
RH/EU 27, %	-61,2	-55,2	23,5	-49,3

Ako pogledamo pokazatelje za prehrambenu industriju zapravo isto stojimo po prilici loše. Dakle neki temeljni pokazatelji produktivnosti su ispodprosječni, vrlo niske investicije po zaposlenom, vrlo niska proizvodnost, promet. Dakle svi ovi problemi o kojima sam do sada govorila oni su naši problemi i njihovo rješavanje nema nikakve veze s članstvom u Europskoj uniji.

Glavni elementi ZPP-a (1)

I stup: Izravna plaćanja (373 mln €)

Prednosti:

- ☺ Stabilnost i sigurnost plaćanja

Nedostaci:

- ☹ „Nevezana plaćanja” – moguć utjecaj na razinu proizvodnje
- ☹ Višestruka uvjetovanost

I stup: Uređenje tržišta

Prednosti:

- ☺ Potpuno ukidanje carina pri izvozu na EU tržišta
- ☺ Ukidanje certifikata pri izvozu
- ☺ Ukidanje ad hoc mjera intervencija na tržištu

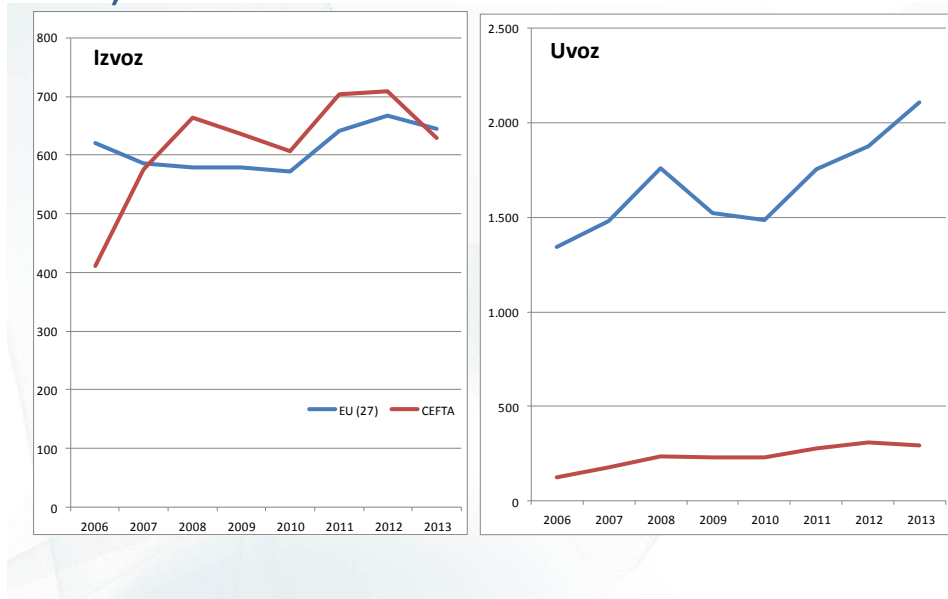
Nedostaci:

- ☹ Gubitak preferencijala pri izvozu na CEFTA tržišta
- ☹ Ukidanje certifikata pri uvozu
- ☹ Ukidanje ad hoc mjera intervencija na tržištu

Da sada vidimo što je to sektoru poljoprivrede donijelo članstvo Europske unije. Dakle 373 milijuna eura godišnje lokacije za prvi stup koji ima svoje nedostatke. Prvo što se

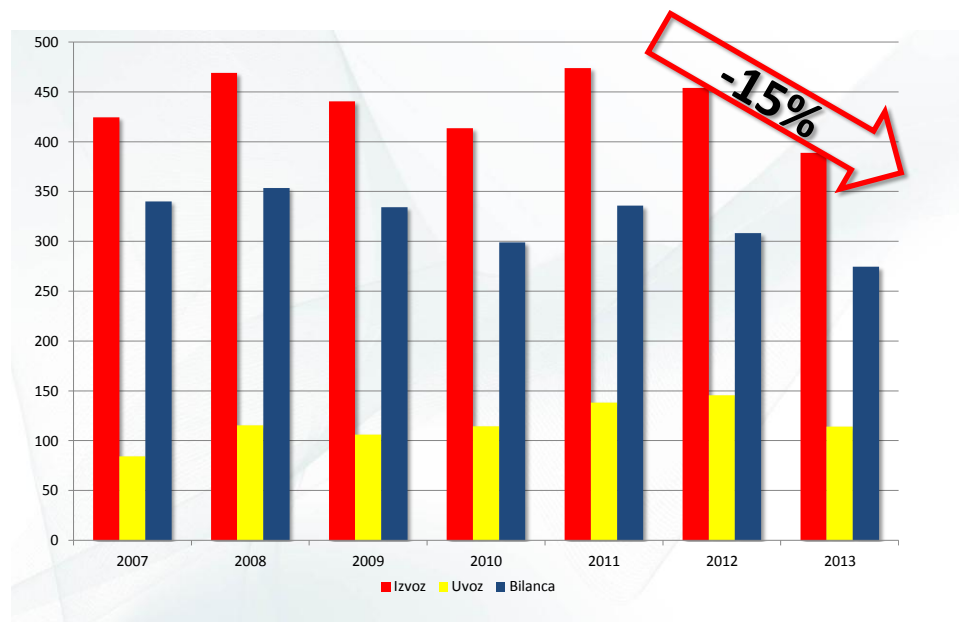
mijenjao sustav potpora, visoki su troškovi administriranja, ali ne samo u prvom stupu nego i u drugom stupu i ukupnom našem društvu. Zapravo članstvo u Europskoj uniji nosi sigurnost koju mi inače smo mogli imati, ali je nismo imali. Naš poljoprivredni proizvođač nikada nije znao koliki su njegovi poticaji za tu godinu, za što dobiva sredstva i koliko će mu ona biti umanjena. Članstvo u Europskoj uniji daje mogućnost da znamo da je naša godišnja alokacija za izravna plaćanja 373 milijuna eura. Isto u prvom stupu kod mjera uređenja tržišta postoji jedan vrlo važan segment. Ima puno elemenata, ali ja bih se željela zadržati samo na jednom.

Vanjsko-trgovinska razmjena hrane (mln USD)

Znači na lijevoj slajdu možemo vidjeti izvoz hrane i vidjeti da Hrvatska podjednake količine hrane izvozi na tržište CEFTE. To je tržište od 20 milijuna stanovnika, kao i na tržište od 500 milijuna stanovnika Europske unije. Dakle takva struktura izvoza ne može se promijeniti kratkoročno, srednjoročno, a vrlo vjerojatno niti dugoročno.

Vanjsko-trgovinska razmjena s BiH (mln \$)

Gubitak tržišta Bosne i Hercegovine ne može se nadoknaditi povećanim izvozom u Finsku. Istraživanje nakon prethodnog vala proširenja, nakon praska s 10 novih država članica pokazuje da dolazi do rasta razmjene proizvoda između država članica, ali najveća trgovina i dalje se odvija u regiji.

Zbog toga će iza nas Bosna i Hercegovina i dalje ostati naše najznačajnije tržište. Mi u Bosnu i Hercegovinu izvozimo otprilike 30% izvoza. Međutim zbog našeg ulaska u Europsku uniju i zbog uvođenja carina na hrvatske proizvode pri izvozu u BiH došlo je do pada izvoza i taj izvoz je samo u prvih šest mjeseci članstva pao za 15% pri čemu smo mi ove godine, znači ukoliko ne dođe do promjena u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju između Bosne i Hercegovine i Europske unije ovaj pad će biti puno veći. Dakle to je isto nešto na što mi možemo utjecati. Ja mislim da je Ured Predsjednika pravo mjesto da se to spomene, dakle da naša diplomacija mora vršiti pritisak na Europsku komisiju, a Europska komisija je dužna promijeniti Sporazum o stabilizaciji između Bosne i Hercegovine i Europske komisije. To je njezina zadaća i ona to mora napraviti.

Glavni elementi ZPP-a (2)

II stup: Ruralni razvoj (333 mln €)

- **Prednosti:**

- ☺ Značajna sredstva
- ☺ Razvojni karakter ruralne politike

- **Prijetnje:**

- ☹ Administrativni kapaciteti
- ☹ Apsorpcijska sposobnost

U elementu drugog stupa, gdje su sredstva zapravo za Hrvatske prilike nepotrošiva ja bih rekla, ruralna politika nema nikakvu lošu stranu. Postoji puno opasnosti. Međutim, najvažnije su dvije. Ne samo u segmentu ruralne politike, nego i općenito korištenja europskih strukturnih investicijskih fondova. To su vrlo ograničeni administrativni kapaciteti. Hrvatska nema ljude osposobljene iskustvom za takav posao, odnosno ima ih vrlo malo i gubitak svakog čovjeka vrlo se teško nadoknađuje.

I na kraju apsorpcijska sposobnost sektora koja zbog svih ovih razloga - nesređenih knjiga, nelegaliziranih objekata, nedostatka financiranja – vrlo je mala vjerojatnost da će ta sredstva biti potrošena.

Zaključno:

- Članstvo u EU nije izvor problema HR poljoprivrede
- Članstvo u EU samo po sebi ne rješava probleme HR poljoprivrede
- Za rješavanje najvažnijih problema HR poljoprivrede nadležan je Zagreb, a ne Bruxelles

I nas kraju zaključno sam htjela reći zapravo to da kada smo pobrojili sve ove neke, a mislim da unutar agronomске struke malo manje-više postoji suglasnost oko toga što su problemi hrvatske poljoprivrede, dakle oni nisu ispotencirani, oni nisu nastali našim članstvom u Europskoj uniji. To je nešto što se kumulira već dugi niz godina i kao što nije nastalo, zapravo neće se niti riješiti, niti se ne rješava u drugim granama sa samim članstvom u Europskoj uniji.

I zapravo bez obzira na zajednički karakter te zajedničke poljoprivredne politike Hrvatska ima i te kako prostora za voditi svoju nacionalnu politiku pogotovo u onim stvarima gdje su joj i temeljna ograničenja. Zahvaljujem vam se na pozornosti. (Pljesak)

PREDSJEDNIK:

Hvala vam lijepo. Evo dolazimo do trenutka kada otvaram raspravu. Hvala izlagačima. Zaista su bila zanimljiva izlaganja. Ja sam tu laik kad je riječ o poljoprivredi, ali kao da sam naslutio jednu tezu ili jedan problem koji mislim da bismo ga morali osvijestiti. Govorili smo o brojnim posljedicama, slabostima. Nema ovoga, nema onoga, pala je proizvodnja, produktivnost je ovakva ili onakva. Sve smo to zapravo konstatirali kroz više-manje statističke pokazatelje.

Bilo je naznaka u nekim izlaganjima koja su upozoravala na slabosti države. Kada spominjem državu onda mislim na centralnu državu, ali i na lokalnu i regionalnu samoupravu.

S druge strane bilo je naznaka da postoje slabosti – o tome naravno svatko gura svoje – i u korpusu samih proizvođača. Dakle za stanje, loše stanje – svi smo se više-manje oko toga složili – s jedne strane naravno odgovorna je država i politika kroz cijeli niz godina to je vjerojatno nesporno, ali neki put mi se čini da nedostaje i određene samokritičnosti unutar sektora. To je jedna teza pa volio bih da vidimo i bilo bi dobro za budućnost da vidimo i da lociramo što je dobro kod države, a što kod sektora. I obrnuto što je loše kod države, a što je loše kod sektora.

I drugo ja sam često imao prilike razgovarati s ljudima koji su proizvođači u trenucima kad su izrazito nezadovoljni, kad su u štrajku, u blokadama prometnica i kada na jedan pomalo dramatičan način iskazuju svoje nezadovoljstvo. To je bilo, zapravo evo od kad sam u Uredu, dakle kod obje Vlade s kojima sam radio.

Postoji samo jedna stvar koju ja apsolutno ne mogu razumjeti kada je riječ o politici subvencioniranja, a to je činjenica da – ako sam dobro razumio sustav – država kaže „mi ćemo vas pomoći sa sto ako bude novca, ako ne bude novca nećete možda dobiti sto, nego ćete možda dobiti pedeset, možda trideset, možda dvadeset“. Je li to točno?

Meni je to zaista neobično jer ne znam kako itko može graditi kalkulaciju, a da ne zna s kojim novcima raspolaže. I evo ja molim, mislim da bi bilo puno bolje da se kaže - „nećeš dobiti sto, nema sto, bit će trideset“, ali da tih trideset bude i da se radi kalkulacija na realnim brojkama, a ne na onome što mislimo da bi možda moglo biti.

Izvolite, rasprava je otvorena.

MIRKO GUGIĆ:

Dobar dan, pozdravljam vas sve skupa na čelu s našim dragim predsjednikom profesorom Josipovićem. Ja sam Mirko Gugić, dekan Veleučilišta „Marko Marulić“ u Kninu.

Moram vam reći osobno da sam sretan što se danas nalazim ovdje. Zašto? To ću vam reći sada i bit će vam jasno. Puno je bilo skupova na ovu temu o poljoprivredno-prehrambenom kompleksu. Sam sam na mnogima sudjelovao i tamo smo – imam osjećaj kad sam bio na tim skupovima da više-manje govorimo sebi, nekako da te riječi lete u vjetar. Ali danas ovdje nije tako. Prešli smo tu izgleda kritičnu točku zahvaljujući Agronomskom fakultetu na čelu sa dragom dekanicom profesoricom Tajanom Krička. Hvala joj lijepa za ovo ovdje, jer zapravo ovdje su svi oni koji to trebaju čuti te probleme. Da jedan predsjednik države na ovakvom skupu ove teme strpljivo sluša – a pratio sam ga – to je velika stvar. Moramo mu biti zahvalni.

Ovdje je Ministarstvo znanosti, pa imamo čast da su ovdje dva rektora, ovdje su akademici, ovdje je gospodarstvo, gospođa Ružica, gospođa Božica Marković. Prema tome ovdje su svi oni koji ove probleme moraju apsolvirati. Izgleda da je došlo vrijeme da smo shvatili da nije tvornica ona velika hala s kosim krovovima i dimnjakom, da je tvornica polje i da na toj tvornici zapravo sve počiva i svi temelji svakog razvoja. I mislim da će ovaj današnji sastanak se dugo pamtiti i malo će tko više imati snagu da skupi ovako kvalitetan skup.

Zato vam posebno kolegice zahvaljujem i mislim da možemo svi biti sretni što imamo ovakvu dekanicu danas. Gospodine Predsjedniče i Vama zahvaljujem. Gospodine rektore, svima što ste našli vremena da saslušate ove probleme. Ja već osjećam iz iskustva da će odjeci s ovog sastanka imati pozitivan utjecaj na razvoj poljoprivredno prehrambenog kompleksa. Hvala vam lijepo još jedanput.

prof.dr.sc. DAMIR BORAS:

Ja sam Damir Boras, dekan Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Hvala lijepa što sam ovdje pozvan gospodine Predsjedniče i htio sam samo reći da Vam zahvaljujem što ste sazavši ovaj skup pokazali da se strateško znanje o kojem ovisi u velikom dijelu budućnost Hrvatske nalazi i na sveučilištima.

Dakle Zagrebačko sveučilište je 50% hrvatske znanosti pa da ne govorim o obrazovanju, ne smijemo zaboraviti i o kulturi, ali kad je riječ o segmentu poljoprivrede onda je to daleko više.

Mi imamo ne samo agronomiju – kao što je rekla dekanica – nego imamo Prehrambeno-biotehnološki fakultet, imamo Šumarski fakultet, imamo Veterinu i onda s ostalim manjim sveučilištima, u tom smislu ističem Sveučilište u Osijeku, pokazuje se da smo tu na svjetskoj razini, a da su znanje i iskustva koja ovdje imamo i znanstveni rezultati preko 70-80%.

Dakle treba se obratiti Sveučilištu. Zagrebačko je samo po sebi najveća organizacija, i industrijska, jer ne samo da proizvodi one koji će obrazovati i poljoprivrednike, nego i daje svjetske rezultate u znanosti pa je na primjer gospođa dekanica jedna od svjetskih najproduktivnijih znanstvenica na tom području, to zaboravljamo.

Dakle uz ova ostala iskustva koja imamo pokazuje se da je znanje u Hrvatskoj, na koje se treba osloniti. Vanjska znanja imaju druge interese. Ovo su interesi Hrvatske i mi smo vidjeli da ovdje imamo takva znanja i da se može osmisliti politika. Podaci su s jedne strane deprimantni, a s druge strane resursi su pozitivni i ideje i izjave koje smo danas čuli govore da se može osmisliti politika koja će nas unaprijediti.

Ali treba jedinstvo svih. I zato vam zahvaljujem još jednom da ste to na ovaj način pokazali. Hvala lijepa svima.

MILAN ANTOLOVIĆ:

Poštovani gospodine Predsjedniče, uvaženi akademiče, gospodine ministre, dame i gospodo. Ja sam Milan Antolović, pročelnik za poljoprivredu Istarske županije, „samo“ 21 godinu, od kada postoji županija.

Veseli me da mogu danas ovdje reći nekoliko mišljenja. Puno smo čuli od uvaženih izlagača. Međutim moramo se suočiti sa činjenicom da je hrvatska poljoprivreda nestabilna, a država koja ima neadekvatnu poljoprivredu je također nestabilna. Naša država nije stabilna zato što nema uređenu poljoprivredu. Sve europske države koje imaju uređenu poljoprivredu su stabilne države. Ja se nadam da tome težimo i ovaj skup danas bi trebao ubrzati određene procese u hrvatskoj poljoprivredi s intencijom da se smanji uvoz, a stvore pretpostavke da se domaći poljoprivredni proizvođači, da li putem OPG-a ili sustava koji su još ostali aktivni okrenu i povežu ozbiljno s turizmom. Hrvatska ima razvijeni turizam, međutim turizam je danas najveća uvozna grana u Republici Hrvatskoj. Ona troši 90% svojih ukupnih potrošačkih kapaciteta iz uvoza.

Dakle naša poljoprivreda nije u funkciji razvoja turizma. Plava i zelena Hrvatska ili zelena i plava treba se povezati. Zato se nadam da ćemo danas dati određene smjernice na koji način da Ministarstvo poljoprivrede ubrza određene procese prilagodbe prije svega zakonodavne regulative. Naša regulativa nije adekvatna. Neću reći da nije primjenjiva, međutim zemljišna politika je nedovoljno usmjerena prema vlastitoj proizvodnji.

Imali smo podatak od uvažene profesorice da je 38% zemljišta neobrađeno, a ministar je rekao 50%. Ja tvrdim da je preko 60% zemljišta u Hrvatskoj neobrađeno. U Istri je 70%. Od 175 000 hektara poljoprivrednog zemljišta u Istri samo je 40 000 hektara u ARKOD-u. Ono drugo je van funkcije. Izračunajte kolika je to iskoristivost potencijala koje je 1989. sve bilo obrađeno. Mi smo danas na 10% poljoprivredne proizvodnje u Istri. To su činjenice.

Jedino što smo uspjeli sačuvati su vinogradi i masline zato što je ogroman financijski potencijal Istarske županije s općinama i gradovima u Istri usmjeren u te dvije proizvodnje. Sačuvali smo proizvodnju vinograda na nivou 1990. godine, a maslinarstvo smo podignuli na nivo koji je bio za vrijeme Austro-ugarske. Dakle bez adekvatnih mjera ne možemo očekivati pomak.

Drugi dio problema koji tišti poljoprivrednike je neplaćanje, nesigurnost poljoprivrednika da ide u ozbiljne investicije. On proda robu današnjem jedinstvenom tržištu

u Hrvatskoj, mešetari na tržištu promijene pet puta firmu i osnivaju firme, poljoprivrednike ne plaćaju. Oni ostaju bez robe i bez novca i na kraju dođe Porezna i zaplijeni i zatvori pojedina, pogotovo agro-turistička domaćinstva koja su u funkciji prodaje na vlastitom prag. Pa bih molio da i Porezna u tom segmentu olabavi prema poljoprivrednicima, jer bez sustavnog uređenja ovih aktivnosti naš OPG, naš poljoprivrednik će za 10 godina biti u 50% ovih danas potencijala koje smo iskazali da se koriste, a mladi će otići u Kanadu za onih 40 000 ljudi što je otišlo u zadnjih pet godina iz Hrvatske vani, jer nema perspektive.

Dakle zato je dobro gospodine Predsjedniče da pokušate uz pomoć akademika, uz pomoć znanstvenih institucija, veleučilišta i škola pomoći da se napravi strategija razvoja poljoprivrede koja će biti primjenjiva, da se uvede zakonodavstvo koje neće sprječavati investicije u poljoprivredni sektor i da se 3 400 000 hektara koliko Hrvatska ima po popisu iz 1991. godine, a to je sigurno točan podatak, jer je tada plaćen porez na katastarski prihod. Nitko nije plaćao porez, a da nije bio i korisnik zemljišta. Danas imamo 1 370 000 po podacima uvaženog ministra.

Dakle od 1 300 000 ili 1 400 000 zaokružimo cifru do 3 400 000, je nestalo poljoprivredno zemljište u Hrvatskoj. To su katastrofalni podaci za našu agrarnu politiku i zato imamo takvo stanje kakvo je. Da ne govorimo o uvozu pokvarene robe, o uvozu loših roba, o uvozu svega i svačega. To su trgovački lobiji u koje naša inspekcija ne smije ući, a poljoprivredniku za tri kune ako ima viška u blagajni Porezna zatvara dućane. Mislim da su se neke stvari pobrkale u našem funkcioniranju sustava. I ja sam dužan to ovdje reći, jer sam ja čovjek iz prakse, iz proizvodnje. Ja se bavim agrarnom politikom 40 godina zahvaljujući mojim profesorima.

Dakle mi trebamo pogledati činjenici u oči i reći što nam je činiti da ne dođemo u problem uopće plaćanja one hrane koju danas uvozimo već da dođemo do agrobanke. Vidio sam, ministar je spomenuo u jednom izlaganju u jednom segmentu da će se formirati pojedini specijalni odjeli u bankama za financiranje u poljoprivredi. Mi imamo Fond za razvoj poljoprivrede u Istri koji je podijelio tisuću kredita, djeluje samostalno bez banaka. I to je jedan od poticaja da se ide na osnivanje regionalnih fondova na način da možemo samostalno odlučivati, jer naše banke financiraju kupnju automobila, a ne kupnju traktora. Oprostite bio sam dug, ali hvala lijepo. (Pljesak)

prof.dr.sc. MILAN MESIĆ:

Ja sam Milan Mesić, Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet.

Poštovani gospodine predsjedniče, profesore Josipoviću, poštovani izlagači, poštovani sudionici u redu okruglog stola. Ja ću probati biti koncizan pa ću izdvojiti četiri točke za koje mislim da zaslužuju možda detaljniju analizu.

Prvo je moje mišljenje i stav o velikim poslovnim sustavima koji su uglavnom nasljednici nekadašnjih kombinata koji su danas, rekao bih, vrlo značajni po količini proizvoda i po količini površina koje obrađuju. A drugo su mali i srednji poljoprivrednici koji su iz domene uglavnom onoga što mi nazivamo obiteljska gospodarstva. Dakle ta oba sustava zahtijevaju pomoć. Ta pomoć koju oni traže u znanosti, u savjetodavstvu, u obrazovanju - ona je različita i mi trebamo pomoći i jednima i drugima. Mislim da se to ponekad ne stavlja na istu razinu. Dakle, mislim da je potrebno i o jednim i o drugim sustavima voditi računa, jer oni jedni i drugi imaju svoje probleme koji su, rekao bih, specifični.

Drugo što se tiče pitanja, možda najteže pitanje kako ga ja vidim je marginalizacija naše poljoprivrede. Vi ste istaknuli broj malih i srednjih obiteljskih gospodarstava gdje su gospodari stariji od 60 godina. Takva gospodarstva bez nasljednika su osuđena na propast. To je problem koji je zapravo za mala pa i za srednja gospodarstva teško riješiv i ja stvarno kad promišljam o tome ne znam kako država može pomoći, kako obrazovni sustav i znanost može pomoći, ali je to definitivno pitanje koje će u sljedećih 10 ili 15 godina biti goruće i zahtijeva hitno rješavanje.

Treća točka koju želim naglasiti je pitanje vjerodostojnosti podataka. Naime mi smo danas vidjeli različite podatke i različite informacije o korištenom poljoprivrednom zemljištu, obradivom poljoprivrednom zemljištu.

Međutim jedna stvar na koju bih se želio referirati, a to je podatak koji se nalazi na webu o različitim materijalima. Može se naći da je Hrvatska druga, treća pa nekad i prva zemlja po potrošnji mineralnih gnojiva što mislim da je teško objasniti s obzirom na pokazatelje koje smo danas vidjeli.

Dakle moje je osobno mišljenje da bi te podatke trebalo redefinirati znači da bi ih trebalo provjeriti i pobrinuti se da oni kao točni stoje na, web stranicama, jer se u protivnom stječe krivi dojam, a on se odnosi na pitanje utjecaja poljoprivrede na okoliš u Hrvatskoj koji se kroz primjenu pesticida i mineralnih gnojiva i te kako ogleda. Taj podatak mislim da ne stoji. Naime ja bih o tome mogao možda i duže razgovarati, međutim neću.

I četvrto pitanje koje ću samo kratko spomenuti – ono je i danas već apostrofirano – je pitanje ulaganja u znanost. Danas se u Hrvatskoj jako teško dolazi do znanstvenih projekata, a posebno onih koja se tiču poljoprivrede i posebno onih koji se tiču uvođenja novih tehnologija

u poljoprivrednu proizvodnju. To je problem kojeg osobno doživljam svaki dan. Dakle, mi svi koji smo ovdje znamo uglavnom kako se do projekata danas dolazi.

To je problem koji isto tako država mora i treba riješiti na jedan način koji će doprinijeti ukupnom boljitku naše poljoprivrede za mala, srednja i velika gospodarstva. Hvala lijepa. (Pljesak)

akademik FERDO BAŠIĆ:

Poštovani gospodine Predsjedniče, poštovana gospodo rektori bivši i budući, gospodine akademiče, gospodine ministre. Ja sam Ferdo Bašić, akademik, mladi akademik nedavno izabrani.

Gospodine Predsjedniče, ne želim ponavljati riječi koje smo ovdje čuli, ali želio bih ukazati na ona pitanja za koja Vi kao *par excellence* političar možete sigurno ovom području pomoći.

Smatram da bi prvo pitanje koje bi trebalo postati jasno cijeloj naciji, a pogotovo znanstvenicima i stručnjacima što Hrvatska želi u poljoprivredi. Sigurnost opskrbe hranom, kvalitetna hrana treba biti nadstranačko i apsolutno javno pitanje.

Gospodine Predsjedniče Vi biste mogli sigurno okupiti sve stranke i svojim autoritetom zatražiti, zamoliti da se postigne konsenzus oko onoga što je minimum interesa svih političkih stranaka u Hrvatskoj. To je tako napravljeno u cijeloj Europi. Cijela Europa počiva na tim načelima. A, onda kad stranke osvajaju vlast nastavljaju tamo gdje su prethodni stali. Do sada je svaki put povijest počinjala sa svakim izborima i svaki put je bila neka nova strategija što je potpuna besmislica u ovoj situaciji kad mi zapravo netočnim podacima na koja smo ukazivali i gospodinu ministru – bez uspjeha – govorimo o nekoj stvarnosti koja nije takva, koja je jednostavno drugačija.

A znanost je izbačena iz kolosijeka. Evo na koji način. Postoje samo dvije strane u javnosti, a to su donositelji odluka i usmjeritelji sredstava za poticaje i oni koji te poticaje primaju. I televizija i novinari i svi drugi fokusiraju samo te dvije strane, a znanost je izvan toga. Primatelj poticaja kaže „daj pare“, davatelj poticaja kaže „dajem, a daj glasove“, naravno pojednostavljujem. Tu situaciju treba promijeniti i naravno nitko ne pita ovo što je kolegica Gelo sasvim krasno rekla, 30% pada nije posljedica loših klimatskih i nekih drugih uvjeta nego isključivo neprimjenjivanje znanosti, nestručnost, to smo čuli.

Prema tome znanost treba vratiti tamo gdje joj je bilo i mjesto. Poslije osamostaljenja Hrvatske uništeno je nekoliko instituta, jednostavno su nestali. Prodani su za lijepe cijene, a dobiveni za nikakve cijene. I na tim područjima mislim da treba raditi, jer hrvatska znanost je

do sada gospodine Predsjedniče, naša dva instituta za oplemenjivanje bilja konkuriraju najjačim međunarodnim multinacionalnim kompanijama i opstaju na tom nemilosrdnom tržištu. Našim tehnologijama se sve u poljoprivredi obavlja. Naša operativa je 200 000 hektara osposobila za uzgoj bilja. Čeka nas razdoblje u kojemu ćemo moći samo na tlima gdje možemo višak vode otkloniti, a manjak dodati moći osigurati prehranu ovog našeg pučanstva.

Autor sam onoga podatka od 25 milijuna ljudi koje može Hrvatska agrosfera, poljoprivredni prostor opsluživati kvalitetnom i dobrom hranom i u to još uvijek i stalno vjerujem. Hvala vam lijepa. (Pljesak)

mr.sc. JOSIP KRALJIČKOVIĆ:

Dobar dan svima. Poštovani gospodine Predsjedniče, ja vas pozdravljam u ime župana Zagrebačke županije gospodina Stjepana Kožića. Evo ja bih rekao nekoliko rečenica. Prvo bih sve pozdravio u godini međunarodnoj godini obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Ne znam gospodine Predsjedniče, ali nisam vidio nikoga iz tog područja, a držim da je to posebno važno i jedino rješenje za hrvatsku poljoprivredu, hrvatsku državu jest razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Posljedica dosadašnje politike ne samo ove sada nego svih do sada je upravo stanje u kojem se sad nalazimo. Model kojega smo razvijali se treba promijeniti, a taj model – ja ću ga nazvati pojednostavljeno – model feudalizacije. Danas imate u Hrvatskoj oko tisuću gospodarstava o kojima svi pričamo, koji sve predstavljamo ovdje, svi o njima brinemo, oni imaju različite organizacije, udruženja, utjecaje u Ministarstvu, a o 189 000 nitko ne priča, nitko njih ne spominje, ovdje ih nema. Problem je u njima. Ako pomognemo njima riješili smo hrvatsku poljoprivredu i ovo o čemu razgovaramo.

Ja ne želim ovdje nikoga hvaliti, nikoga kuditi. Ministar je ovdje sa čekićem i čavlom da nije on tome kriv, ali je sigurno u značajnoj mjeri i postojeće stanje uvjetovano odnosom. Prvi uzrok i jedini, najvažniji jest politička volja u Hrvatskoj. Ona se treba promijeniti. Na taj način ćemo promijeniti i odnos prema poljoprivredi, prema selu i prema Hrvatskoj.

Kad govorimo o hrvatskoj poljoprivredi mi smo ovdje opet zaboravili danas također, moramo uzeti u obzir 7 000 sela, 700 000 ljudi koji žive na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Ne govorimo samo o proizvodnji, kilograma, litrama. 80% hrvatskog područja je gospodine Predsjedniče kažu demografi pred demografskim slomom. Znači bez hrvatske poljoprivrede, hrvatskog sela nema Hrvatske, nema razvoja, nema turizma, nema te budućnosti. I držim da jedino promjenom političke volje možemo riješiti ove probleme. Znanost je nemoćna. Evo kako se odražava politička volja.

Gospodine Predsjedniče ovdje danas namjerno ja držim, nije nam rečeno javno, Vi niste vjerojatno upoznati, znači Program ruralnog razvoja je program kojega donosi Vlada, odnosno odobrava ga Europska komisija i tim se programom definira što će to biti do 2020. godine. I što se događa s tim programom? Mi imamo danas rasprave na terenu, rasprave kao u *talk show*-u, pričamo i slušamo, idemo dalje, završit će rasprava i donijet ćemo ga na Vladi, A što u njemu piše, među ostalim da oni koji ulažu u izgradnju objekata za poljoprivrednu proizvodnju mogu dobiti povrat do 5 milijuna eura. Zamislite koji to hrvatski poljoprivrednik može uložiti 10 milijuna eura, 80 milijuna kuna u štalu, u tovilište, u uzgajalište itd., za koga se taj program radi, kome je namijenjen.

Druga stvar, imate reformu zajedničke poljoprivredne politike, hrvatski model. Danas nije rečeno kakva je podjela sredstava. Podjela sredstava je isto dalje, usmjerava se prema feudalizaciji hrvatske poljoprivrede. Znači to je jasno. Ovdje je danas prešućeno, o tome se ne raspravlja i što je tragično, žao mi je da dekanica nije istaknula, zato ste vi znanstvenici ovdje danas slobodno govoreći i misleći. Nitko nije uključen od vas, znanost nije uključena niti u pripremi podloga niti u raspravama. Bez toga nema napretka, nema razvoja, nema promjene stanja. Znači mi ćemo i dalje raspravljati ovako da bi vi zaključili da će biti još i gore. To znamo, to svi dobro znamo. Ja sam bio u prošloj Vladi državni tajnik – i s ovime ću i zaključiti – i bio sam u Bavarskoj u posjeti i tamo mi je rečeno, kaže mi kolega iz Bavarske - a Bavarska je najrazvijenija zemlja u Europskoj uniji možemo reći slobodno posebice ruralnog razvoja i poljoprivrede – kako ćete razviti selo i poljoprivredu. Kaže morate zadovoljiti tri uvjeta.

Prvo, politička volja, mora biti politička volja. Drugo, ona mora osigurati puno novaca za poljoprivredu i selo. I treće, prvih 20 godina nemate rezultata, zapamtite prvih 20 godina nemate rezultata. Oni nam to govore koji su najbolji u tome. Znači ne može se preko noći, ali mora biti politička volja koja će se usmjeriti prema obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i prema razvoju hrvatskog sela. Hvala lijepo. (Pljesak)

TIHOMIR JAKOVINA:

Nije replika poštovanom kolegi Kraljičkoviću, iako bih volio zapravo dok je bio član prijašnje Vlade, dok su bili puno bolji ekonomski pokazatelji, da su radili na svim tim reformama o kojima sada govori, nego samo zapravo dodatno pojašnjenje iako sam siguran da zapravo većina ljudi ovdje zna program ruralnog razvoja od 20-ak mogućih mjera izdefinirali smo 16. Kada govorimo o mjeri ulaganja u kapitalne investicije koje je 30-ak% i koja nam je najvažnija za nove investicije jer tu imamo minimalno 50% prihvatljivih troškova, odnosno

novaca koji nam dolaze iz Europske unije, a u nekim uvjetima ako je to na područjima s posebnim ograničenjima ili ako su mladi poduzetnici u poljoprivredi i dodatni bonitet od 20% do 90% prihvatljivih troškova koje ćemo povući. Govorimo o maksimalnom iznosu investicija do 5 milijuna eura koje se može povući po određenom projektu, što ne znači da on ne kreće od par tisuća do maksimalno 5 milijuna što je važno za određene sektore gdje su velika ulaganja, a pogotovo koja su vezana za prehrambeni sektor. Govorimo i o 15 milijuna eura koje je predviđeno za sustave navodnjavanja za jedinice lokalne samouprave. Gospodin Kraljičković nije rekao da smo definirali mjeru za male i mikro poljoprivrednike do 70 000 eura s prihvatljivim troškovima odnosno povratom od 100%. Tu mislimo na te male OPG kojima ćemo podići njihovu konkurentnost. Izabrali smo model mjera koji će nam dati najveći efekt i najveći učinak.

Pitanje je ovo – što je kolegica Gelo rekla – zapravo koliko smo kao sektor spremni da koristimo i da se pripremimo i za taj iznos i korištenje sredstava po tim mjerama, jer govorimo o 10 puta više sredstava nego što ih imamo do sada na raspolaganju.

akademik FRANJO TOMIĆ:

Hvala lijepo. Poštovani Predsjedniče, poštovani sudionici ovog Okruglog stola. O poljoprivredi je uvijek potrebno govoriti, a posebno sada u tržišnim uvjetima i dakako članica smo Europske unije, a posebno je to dobro došlo što je to u Uredu Predsjednika. Prvi put gospodine Predsjedniče o poljoprivredi se govori u ovom Uredu i zato veliki doprinos dajete time i nadamo se da će ovo imati dobar odraz u životu i u budućem vremenu.

Ali ovdje je bilo niz mjera o stanju, nepovoljnostima, problemima, mjerama kojima ćemo unaprijediti poljoprivredu. I točno je i sve bih osobno potpisao što je rečeno. Ali ću spomenuti još jednu mjeru. Spomenut ću razlog zbog kojeg je naša poljoprivreda u današnjim nepovoljnim uvjetima i zašto nismo konkurentni i kako bi mogli postići taj cilj. A, da bih to rekao izgovorit ću jednu činjenicu. U povijesti Hrvatske uvijek je bilo borba protiv vode i za vodu, a posebno u poljoprivredi. I treba znati evo sadašnje poplave su rezultat toga ili dio te borbe. Mi još uvijek imamo 68 000 hektara koji nisu obranjeni od poplave. Dobrim dijelom su to poljoprivredne površine.

Mi danas imamo 2 955 000 hektara poljoprivrednih površina. Od toga 2 149 000 hektara obradivih površina. Ali imamo i oko 1 300 000 hektara gdje su ugrožene od suvišnih voda. Mi smo ranije, prije 1990-ih godina izgradili na 1 000 050 hektara otvorenih kanala - na 720 000 potpuno, a na 320 000 djelomično.

Međutim ta kanalska mreža je zapuštena. Hrvatske vode su ušle u proces rekonstrukcije i do sad je dosta napravljeno, ali nažalost još oko 40% tih kanala su neobnovljeni. Dakle suvišne vode otežavaju. Naši poljoprivrednici se strahovito muče u procesu, u tehnologiji, provođenju tehnologije uzgoja upravo s tim nepovoljnostima.

Ako tome dodamo da smo s navodnjavanjem također u nepovoljnoj situaciji, da toliko malo navodnjavamo, svega 18 000 hektara, Europa i svijet znatno više, 18% u svijetu, 13% u Europi. Mi moramo na vodnom režimu na reguliranju viška i nedostatka vode činiti i dalje. I ukoliko to uspijemo onda možemo računati na ovih, što kaže ministar, oko milijun hektara koje su neobrađive ili se ne obrađuju, jer mi sad obrađujemo 1 316 000 hektara od ovih 2 140 000 hektara obradivih.

Te površine koje mi sada ne obrađujemo odnosno ne koristimo, a obrađive su, isto tako puno će ovisiti o uređenju vodnog režima. Treba na to misliti. I ukoliko ostvarimo upravo povoljnost poljoprivrednih površina s reguliranjem suvišnih voda i dodatkom nedostatka vode mi ćemo ostvariti naše obrađive površine 0,47 hektara po stanovniku. Europa ima 0,38, Afrika ima 0,27, a Azija 0,14 hektara po stanovniku- I dakako u prednosti smo.

I ukoliko bismo to ostvarili onda bismo mogli hraniti, ako uzmemo ono što ima u Europi 6 milijuna, ako uzmemo ono što je u Africi 8 milijuna, ako uzmemo ono što je u Aziji 15 milijuna stanovnika. Ovih 25 milijuna je uzeto u obzir samo ukoliko bi imali intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju gdje je potrebno 0,1 hektar po stanovniku, ali mi intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju ne želimo, mi želimo dakako održivu poljoprivrednu proizvodnju s jednim dobrim dodatkom ekološke proizvodnje.

Nadam se da bi to mogli ostvariti. Svaki od nas bi trebao svoj dio dati, a osobno držim da će Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti dati svoj dio u tome. Hvala vam lijepo.
(Pljesak)

prof.dr.sc. ALEKSA BJELIŠ:

Hvala lijepa. Gospodine Predsjedniče, nakon akademika Tomića neću ništa puno stručno govoriti. Čuo sam riječi o ulaganjima u znanost i ulaganjima u studente, neću ni o tome govoriti sve je to poznato tu smo doista u kritičnoj situaciji. Ja sam samo htio reći tri male priče i jedno viđenje iz perspektive rektora koji je pri kraju svog posla.

Tri konkretna primjera koja mogu biti i želja da se ubuduće napravi više. Cjeloživotnim obrazovanjem mi smo dobili staru školu u Mrzlom Polju u Žumberku. Ja sam u nedjelju bio u Žumberku. Žumberak je pusta zemlja s možda 10-15% stanovništva koje još uvijek postoji u tim selima u brdima. U Mrzlom Polju smo uz sve ostalo pokušali i uz veliku

suradnju s Hrvatskim pčelarskim savezom osnovati Hrvatski centar za edukaciju pčelara i uz jaki angažman kolega sa Agronomskog fakulteta. Sve smo pripremili. Radi se o ranijem sastavu Ministarstva poljoprivrede. Taj zlatni novčić je negdje upao u neki bunar i ja ga više nisam u stanju naći. Nismo uspjeli. Ja bih htio da u tome uspijemo i zbog Žumberka i zbog pčelarstva i zbog Sveučilišta, a i zbog ovoga što se govori - politička volja. Politička volja nije samo imati volju nego prepoznati inicijativu i dati ruku kada se inicijativa pokrene.

Drugi primjer je devastirana proizvodnja iz bivše zemlje. Ribnjak Draganići, naši profesori opet s agronomije su imali jasnu intenciju da Sveučilište i Agronomski fakultet preuzmu brigu o ribnjaku Draganići. Jednako tako smo bili na Ministarstvu financija, jednako tako smo sve predložili i jednako tako je taj zlatni novčić pao u bunar.

Treći primjer je zapravo živ. Ja sam prvi put upoznao profesoricu Krička kad smo i mali veliku tribinu i veliko okupljanje malih poduzetnika vezano za obnovljive izvor energije i kada je jedna od tema bila biomasa i proizvodnja biomase. Ja sam siguran da bi mi dobili puno višem mi imamo dovoljno studenata na našoj biotehnici, ali bismo imali puno više zainteresiranih studenata kada bi dobili jasnu perspektivu da će moći kad završe studije na bilo kojoj razini ovisno o ambicijama pokrenuti proizvodnje, a ne da budu na burzi rada, da to bude organizirano. Jer, ipak sve to kreće od ljudi.

I četvrto je da sam ja unuk dva djeda koja su proizvodila u Biokovu i u neretvanskom kraju i ovce i masline i grožđe i vino i da sada na tim područjima gdje su moje djedovine nema nikakve proizvodnje. Dakle, oni su već presahnula domaćinstva. A, ova koja su sada preko 60 godina će biti presahnuta za 10, 15 godina.

Tu se mora nekakvo pionirstvo ostvariti. Ljudi mladi, da je meni sada 20 godina i početak studija ozbiljno bih razmislio da li bih mogao dobiti šansu da dođem na to gospodarstvo ili skup gospodarstava koja su na zalasku koja će nestati i da mi se uz jaku potporu i razumijevanje daju šanse. I od ljudi sve kreće. Mi ih imamo, mi školujemo takve ljude. Trebaju dobro uzeti u obzir to oni koji tvrde da zapravo Sveučilište ne školuje kadrove koji su potrebni. Mi ih školujemo, ali ti kadrovi trebaju dobiti i podršku i potporu i dati im ohrabrenje da krenu. Ako svaki treći uspije to će biti uspjeh, ali treba dati taj rizik, osjetiti ga i u tom smjeru raditi. Evo to su moja iskustva i to je ono što sam htio biti vrlo konkretan. Hvala lijepa. (Pljesak)

prof.dr.sc. JASMINKA IGRC BARČIĆ:

Hvala vam puno. Uvaženi gospodine Predsjedniče, dame i gospodo. Kao što gospodin Predsjednik reče, moje ime je Jasminka Igrc Barčić, profesor Agronomskog fakulteta, više ne, odnosno bivši, a sada direktorica Sektora za razvoj i unapređenje tvrtke Chromos Agro.

Htjela bih pripomenuti samo da sam član Savjeta gospodarskog osnovanog sada pri Agronomskom fakultetu na inicijativu profesorice Tajane Kričke, gdje ima sedam hajdemo reći najvećih i velikih tvrtki u Republici Hrvatskoj.

Moje osobno mišljenje je da mi ulaskom u Europsku uniju nismo uopće trebali otkrivati toplu vodu, jer smo imali jako, jako puno vremena implementirati i greške izbjeći tuđe i vidjeti ono što bi se moglo napraviti i samo to primijeniti.

Suvremena poljoprivredna proizvodnja u Europi mora biti održiva, mora biti ekonomski isplativa, mora očuvati čovjeka koji jede tu hranu i mora očuvati okoliš. Samo to što mi od toga radimo.

Dame i gospodo, europska suvremena poljoprivreda u državama koje su jake jer imaju jaku poljoprivredu počiva na tri slova LSE (*law, science, education*) - zakonodavstvo, znanost i obrazovanje.

Zakonodavstvo – neću puno o tome govoriti – primijenili smo sve što nam je Europa rekla jer smo morali, a ono što nismo morali, a mogli smo u korist sebe napraviti nismo.

Glede drugog dijela znanosti toliko je rečeno danas. Samo mogu ponoviti - nedovoljna implementacija kako u ulogu zakonodavstva, kako u ulogu odlučivanja tako i u ulogu ovog drugog realnog sektora. Mi bismo htjeli, mi znamo, ali pitajte oni koju znaju i hoće. Nekada se događalo „ako znaš šuti, jer ćeš reći nešto što se ne sviđa politici, a to nije u redu“. Takva poljoprivreda i država s takvom poljoprivredom ne može naprijed.

Edukacija, svi su sada dovoljno rekli, međutim ne zaboravite da je poljoprivreda živa i živjet će sve dok bude ovog planeta. Edukacija je neprestano potrebna na svim razinama, a u Europi se to provodi organizirano od ministarstva, ali provedeno na ostalom.

Znači samo da zaključim znamo, možemo i hoćemo. Pitajte oni koji to žele. Hvala vam puno. (Pljesak)

PREDSJEDNIK:

Vrijeme nam je polako isteklo. Da li netko misli da ima posebno bitnu, važnu intervenciju? (Nema.) Ako nema ja vam zahvaljujem. Mi ćemo napraviti – to je ovdje popularno – transkript ovog razgovora ili barem sažetak vaših rasprava. Staviti ćemo vam to na raspolaganje i ja se nadam da će posebno kada je riječ o Ministarstvu i službama koje brinu

o poljoprivredi, o pomoći našem selu i poljoprivrednoj i prehrambenoj proizvodnji, dakle da će biti korisno za vas.

Hvala vam. Mislim da smo sumirali dosta važnih problema, da su se otvorila i neka vrata, neki prozorčići i nadam se da za poljoprivredu dolaze bolji dani.

Hvala vam lijepo. (Pljesak)

/Završeno u 12,15 sati./